ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1996 йил
2 июль
СЕШАНБА
№ 49 (5.721)
сотувда эркин нархда

ТАЪСИСЧИ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ

ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЕВРОПА ИТТИФОҚИ МАМЛАКАТЛАРИ ДАВЛАТ ВА ҲУКУМАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам раис жаноблари!

Давлат ва ҳукуматларнинг муҳтарам бошлиқлари!

Хонимлар ва жаноблар!

Энг аввало, Флоренцияга, Европа Иттифоқи мамлакатлари давлат ва ҳукумат бошлиқларининг учрашувига таклиф этилиш шарафига муяссар бўлганимдан миннатдорлик билдиришга ижозат бергайсизлар.

Ўзбекистон билан Европа Иттифоқи ўртасида шериклик ва ҳамкорлик тўғрисида битимнинг мана шундай юксак анжуманда имзоланиши — шубҳасиз, муносабатларимизнинг янги, ҳал қилувчи босқичга чиққанини исботловчи муҳим воқеадир.

Биз бу муносабатларга ташқи сиёсатимизнинг мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамияти ва жаҳон хўжалигига интеграциялашувига қаратилган устивор йўналиши, деб қараймиз.

Шу билан бирга биз бу ҳужжатнинг имзоланиши — ёш давлатимизнинг мустақиллиги ва суверенитетини сиёсий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш эканини ҳам миннатдорлик билан қайд этамиз.

Мустақиллигимизнинг дастлабки кунларидан ҳамда давлатчилик қайта тикланганидан бошлабоқ, Ўзбекистон демократик ҳуқуқий давлат ва умуминсоний, эътироф этилган идеаллар ҳамда қадриятларга асосланган фуқаролар жамияти қуриш йўлига тушиб олди.

Ўзбекистон минтақадаги энг йирик мамлакат ҳисобланиб, табиий ва инсоний ресурсларга бой Марказий Осиёда алоҳида жўғрофий ва сиёсий-жўғрофий ўрин эгаллайди. Улкан табиий, минерал-хомашё ва интеллектуал салоҳиятта эга бўлган Ўзбекистон бугуннинг ўзидаёқ Европа Иттифоқига аъзо бўлган кўпгина мамлакатларнинг иқтисодиёт ва савдо соҳасидаги муҳим шерикларидан ҳисобланади.

Марказий Осиёнинг қоқ марказида жойлашган Ўзбекистон бугунги кунда Умумевропа жараёнларининг фаол иштирокчиси бўлиб қолган. Биз Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти Хелсинки ғояларини мустаҳкамлаш учун минтақавий марказ сифатида айнан давлатимиз пойтахти Тошкентни танлаганини юксак баҳолаймиз. Мамлакатимизнинг НАТОнинг «Тинчлик йўлидаги шериклик» дастуридаги иштироки ҳам тобора кенгайиб бормоқда.

Ҳозирги замонда Марказий Осиёнинг иқтисодий ва сиёсий аҳамияти тобора ўсиб бораётгани бизга савдо-иқтисодий, сиёсий ва маданий алоқаларимизнинг ёрқин истиқболигагина эмас, **Ўзбекистон билан Европа Иттифоқи ўртасида стратегик шериклик муносабатлари ўрнатилиши имкониятларига ҳам умид билан қараш имконини беради.**

Биз, ўзбекистонликлар, мамлакатимизда халқимизнинг муносиб ҳаётини таъминлайдиган эркин бозор иқтисодиётига эга демократик очиқ давлатни шакллантириш ва оёққа турғизиш учун Европа Иттифоқи ва Европа мамлакатлари кўрсатаётган ёрдам ҳамда мададни юксак баҳолаймиз ва миннатдорлик билан қабул қиламиз.

Бугунги кунда хусусий сектор ва тадбиркорликни мустаҳкамлаш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, биз учун янги бўлган мулкдорлар синфини оёққа турғизиш, замонавий меъёр ва стандартларни ҳаётимизга татбиқ этиш борасида бизга кўрсатилаётган ёрдам ниҳоятда муҳимдир.

Бу борада Европа Иттифоқидан Тасис дастури бўйича олаётган ёрдамимиз ҳам ниҳоятда мисслсиздир.

Биз Европа Иттифоқининг Европа билан Марказий Осиё ўртасидаги илгари Буюк ипак йўли ўтган йўлда транспорт қатновини тиклаш ва ривожлантиришга қаратилган Трасека лойиҳасини ривожлантиришга ниҳоятда катта аҳамият берамиз. Ўзбекистон бугунги кунда бир қанча манфаатдор давлатлар билан ҳамкорликда мазкур лойиҳани амалга ошириш юзасидан амалий қадамлар ташламоқда.

Хонимлар ва жаноблар!

Мен ҳамкорлигимиз Ўзбекистон учун Европада, Европа учун Марказий Осиёда катта имкониятлар очиб беришга қодир эканига тўла аминман. Ҳамкорлигимизнинг мақсади битта — Европа ва Осиёда барқарорлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш, эркин бозор муносабатларини кенгайтириш, демократик қадриятларни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқлари ва эркини кафолатлаш, фуқароларимизнинг муносиб ҳаёт кечириши учун зарур шароит яратишдан иборатдир.

Бугун шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимни имзолар эканман, мен муносабатларимизнинг истиқболига умид билан қарайман ҳамда бу муносабатларни янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш, зиммамизга олган мажбуриятларимизнинг сўзсиз бажарилишини таъминлашга қатъий аҳдимни ифода қиламан.

Эътиборларингиз учун ташаккур.

Флоренция шаҳри, ИТАЛИЯ

ЕВРОПА ИТТИФОҚИГА АЪЗО МАМЛАКАТЛАР ДАВЛАТ ВА МАМЛАКАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИДА РАИСЛИК ҚИЛГАН ИТАЛИЯ БОШ ВАЗИРИ РОМАНО ПРОДИНИНГ ШЕРИКЛИК ВА ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ БИТИМ ИМЗОЛАНИШИ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам Президентлар,

муҳтарам вазирлар,

хонимлар ва жаноблар,

Президент Каримов жаноблари,

Мен Европа Иттифоқи ўзининг Италия раислигидаги фаолияти мобайнида амалга ошираётган сўнгги ишлардан бири — сизнинг мамлакатингиз билан шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимнинг имзоланиши бўлганидан алоҳида бахтиёрман.

Бугун бизнинг бу ерга тўпланишимизга сабаб бўлган маросим Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги муносабатларда бутунлай янги босқичдир. Бу маросимнинг Флоренцияда, Европа Иттифоқи доирасида ўтаётгани унга алоҳида аҳамият бахш этади. Чунки у иттифоқимизнинг мамлакатингизга, унинг мустақиллиги ҳамда унинг Марказий Осиёда тутиб келаётган ўрнига берган эътибори рамзидир.

Мамлакатингиз мустақилликка эришган пайтдан бошлабоқ Европа Иттифоқи Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ва сиёсий ислоҳотлар жараёнини диққат билан кузатиб келди. Европа Иттифоқи бу жараённи фаоллик билан қўллаб-қувватлади ҳамда бундан кейин ҳам мана шу йўлда ҳаракат қилиш ниятидадир.

Биз бир неча лаҳзадан кейин имзолайдиган битим барчамизнинг фаол шериклик негизини барпо этиш истагимизни таъкидлайди. Мазкур битим биз инсон ҳуқуқлари, асосий эркинликларни ҳурмат қилиш ва ҳуқуқий давлат сингари умумий қадриятларга бир назар билан қарашимизга далолат ҳисобланади.

Битим Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги сиёсий ва иқтисодий муносабатларнинг барча соҳасини қамраб олади.

Битим савдо ва иқтисодиёт соҳасида мамлакатингиз эга бўлган барча салоҳиятдан фойдаланиш имконини беради. Унинг ратификация қилиниши жараёнини кутар эканмиз, биз битимнинг савдо соҳасидаги қисми оралиқ битим тузиш йўли билан илгарироқ ҳам кучга киришини назарда тутамиз.

Бундан ташқари, битим ўзаро манфаатдор масалалар бўйича мунтазам равишда фикр алмашиш имконини берувчи сиёсий мулоқот учун ҳам асос яратади. Бу — жуда муҳим унсурдир. Мазкур мулоқот шунингдек, мамлакатларимиз ўртасидаги алоқаларни ҳам мустаҳкамлайди.

Сиз билан биз тинчлик ва халқаро хавфсизликка кўмаклашиш учун қатъият билан ишлаймиз.

Президент жаноблари,

Мазкур битимни имзолаш билан мамлакатларимиз иқтисодий тараққиёт ва сиёсий барқарорлик йўлида бир мақсадда эканини ифода этади. Мен сиз орқали, Европа халқлари номидан, ўзбек халқига келажакка бўлган мана шу ишонч номаси билан мурожаат қилишни истар эдим.

ЕВРОПА ҲАМЖАМИЯТЛАРИ КОМИССИЯСИ ПРЕЗИДЕНТИ ЖАК САНТЕРНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БИЛАН ЕВРОПА ИТТИФОҚИ ЎРТАСИДА ШЕРИКЛИК ВА ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ БИТИМНИ ИМЗОЛАШ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Президент жаноблари,

Жаноб Бош вазир,

Азиз ҳамкасблар!

Биз бугун имзолаётган шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битим Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги бугундан бошлаб янада янги мазмун касб этадиган муносабатларнинг муҳим босқичи ҳисобланади. Бу битимнинг одатдаги савдо ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимлардан фарқини таъкидлаш учун уни «Шериклик битими» деб атаяпмиз. Бу битимда биз ўзимизнинг узоқ муддатли муносабатларимизнинг шакли шамойилини белгилаб оламиз.

Бу шериклик — мақсадларимизнинг уйғунлигини кўрсатиб турибди. У шунингдек Европа Иттифоқи Ўзбекистоннинг суверенитети, мустақиллиги ва ҳудудий яхлитлигига катта аҳамият бераётганининг ҳам далолатидир. Ниҳоят, у Европа иттифоқининг мамлакатингизга унинг икки йўналишдаги: демократияни мустаҳкамлаш ҳамда иқтисодиётни ислоҳ қилиш борасидаги интилишига кўмаклашишга бўлган аҳдини ҳам таъкидлайди.

Битим ишбилармонларимиз ва сиёсий ташкилотларимиз ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлаш учун ҳам зарур шарт-шароит яратади. Бу шарт-шароит сиз учун ҳам, биз учун ҳам мақбулдир. Битим Марказий Осиёда муқим барқарорликни қўллаб-қувватлашга қаратилган биргаликдаги ҳаракатларнинг янги миқёсларини белгилаб беради.

Битимнинг, назаримда, муҳим бўлиб кўринган бир қанча жиҳатларига алоҳида тўхтаб ўтишга ижозат бергайсизлар.

Энг аввало, битим бизнинг сиёсий мулоқотимиз учун мустаҳкам асос барпо этади. Бу бизга ҳар томонлама фикр алмашишни фаоллаштириш имконини беради.

Қолаверса, у бугунги кунда анча паст даражада турган савдони ривожлантириш ва сармоя ҳажмини ошириш учун мақбул ҳуқуқий асосни барпо этади. Назаримда, жаҳон иқтисодиётининг бир-бирига ўзаро боғлиқлиги кучайиб бораётган ҳозирги даврда бу жараёнга кўмаклашиш ҳамда ундан имкон қадар кўпроқ фойда олиш — мантиқ тақозосидир. Бундай жараёнлар иқтисодиёт соҳасидагина эмас, сиёсат соҳасида ҳам ижобий натижалар беришига ишончим комил. Чунки, улар сиёсий барқарорлик ва тинчликка ҳам хизмат қилади. Буни Европа Иттифоқи тажрибаси тасдиқлаб турибди.

Ниҳоят, битим иқтисодиётнинг турли соҳаларидаги алоқаларимизни ривожлантиришга кўмаклашадиган ҳамкорлик учун кенг истиқболлар очиб беради. Бу биз учун ҳамкорлигимизни кенгайтириш ва унинг турли-туман шаклларини топиш борасида биргаликда амалга ошириладиган ишларимизнинг муҳим йўналиши ҳисобланади.

Ўтмишдаги тўсиқлар эндигина бартараф этилмоқда. Бу ҳол энди бир пайтлар иккала минтақамизни бирлаштириб турган ипак йўлининг ҳақиқий иқтисодий қайта тикланишига йўл очса ажаб эмас. Ҳамкорлигимиз миқёслари бундай истиқбол учун барча шарт-шароитни яратишига ишончим комил.

Президент жаноблари, шериклик ва ҳамкорлик ҳақидаги битим келажакка қаратилган истиқболли битимдир. У мамлакатингизда муҳим ислоҳотлар туфайлигина рўёбга чиқадиган тараққиётнинг муҳим дастаги бўлиши лозим.

Мен иқтисодий ислоҳотлар зарурлигига алоҳида эътибор қаратишни истар эдим. Биз Ўзбекистоннинг замонавий бозор иқтисодиётта эга бўлган давлат сифатида шаклланиш жараёни қийин ва узоқ кечишини яхши англаймиз. Биз ана шундай вазиятдаги бошқа мамлакатларда ҳам бўлгани сингари, ўтиш даврининг қийинчиликларини енгиш осон кечмаслигини, айрим ҳолларда жуда оғир бўлишини ҳам биламиз. Бу ҳол халқингиз ислоҳотларга интилишини сақлаб қола олиши учун ўтиш даврининг ижтимоий оқибатларига жиддий эътибор қаратиш заруриятини туғдиради.

Жамиятларимизнинг бунёдкор кучларини бошқа ташвишлардан халос қилиш ва рағбатлантириш учун бошқа йўл йўқлигига ишончим комил.

Биз ўзимиз эга бўлган барча воситалар билан Ўзбекистондаги ислоҳотлар жараёнини қўллаб-қувватлашни давом эттираверамиз, деб ишонтиришимга ижозат бергайсиз.

Келажакнинг даъвати аниқ кўриниб турибди. Биз ҳозиргина биргаликда унга жавоб бериш дастакларини аниқлаб олдик. Улардан уддабурролик билан фойдаланишимиз қолган, холос. Биз ўз томонимиздан бу ишга киришмоқдамиз.

Ташаккуримни қабул айлагайсиз.

ЕВРОПА ИТТИФОҚИ БИЛАН ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДАГИ ШЕРИКЛИК ВА ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ БИТИМ ИМЗОЛАНИШИГА ДОИР ШАРҲЛАР

Ўзбекистон Республикасининг чет эллардаги ваколатхоналарининг хабарларига қараганда, ўтган ҳафтада Европадаги йирик ахборот маҳкамаларининг 57 та ахборотидан Ўзбекистон ҳақидаги маълумотлар ўрин олган. Жумладан, Рейтер, Франс-пресс, Европа ва бошқа шу сингари машҳур ахборот агентликлари Флоренцияда Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битим имзолангани ҳақида хабар тарқатди...

Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида шериклик ва ҳамкорлик тўғрисида битимнинг имзоланиш маросими Европадаги йирик «Евроньюс» трансмиллий телевизион компанияси томонидан мунтазам равишда ёритиб борилди. Дастлаб Чили билан иқтисодий ва маданий ҳамкорликни кўзда тутувчи битим имзолангани ҳақида маълумот берилди. Ўзбекистон билан тузилган битимга келганда, **унинг «Маданий ва иқтисодий ҳамкорлик доирасидан чиқиб кетгани» ҳамда сиёсий ҳамкорликни ҳам кўзда тутиши алоҳида қайд этилди. Битимни имзолаш пайти ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг нутқ сўзлагани бир неча марта такрор кўрсатилди.**

Шу йилнинг 24 июн куни Франциянинг нуфузли **«Эхо» кундалик иқтисодий газетаси** бу битим ҳақидаги хабарни «Чили ва Ўзбекистон билан ҳамкорлик тўғрисида битим» деган сарлавҳа билан босиб чиқарди.

Ўзбекистон билан тузилган битимга тўхталар экан, газета бу битим **одатдаги иқтисодий ҳамкорликнинг қатъий доирасидан чиқиб, Европа Иттифоқи Ўзбекистоннинг мустақиллиги, суверенитети ҳамда унинг демократияни мустаҳкамлаш, фуқаролар жамияти ва ҳуқуқий давлат қуриш борасидаги саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаши лозимлигини таъкидлашини ёзади.**

Газета Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг **Ўзбекистон «Европа Иттифоқи билан фақатгина маданий ва иқтисодий соҳалардагина эмас, стратегик соҳада ҳам шерик бўлишни исташи»** тўғрисидаги гапини ҳам келтиради.

Европа Комиссари Ханс Ван Ден Брукнинг гапига қараганда, **«Бу битимнинг геостратегик аҳамияти шундоққина кўриниб турибди».** Битимнинг Ўзбекистон учун аҳамиятини таҳлил қилар экан, француз газетаси **«Москвадаги айрим кишилар собиқ салтанатни тиклашни орзу қилиб турган ҳозирги пайтда Тошкент томон йўналтирилган бу хушхабар ўта муҳимдир»,** деб давом этади.

Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида шериклик ва ҳамкорлик тўғрисида битимнинг имзоланиши **Франциянинг давлат ва жамоат арбоблари,** шунингдек етакчи ишбилармонлари ўртасида ижобий фикр уйғотди. Жумладан, Франция ишбилармонлари миллий кенгашининг вице-президенти Ф. Жискар дъ Эстен **«Шундай юксак даражада битим имзолангани Президент Ислом Каримовнинг тўғри иқтисодий сиёсат юргизаётганидан далолат беради, бу бугунги кунда Ўзбекистон Европа ишбилармонлари учун энг ишончли шерик эканини яна бир бор исботлайди»,** деб қайд этади.

Европа Иттифоқи Кенгаши тарқатган матбуот ахборотида Р. Проди, Ж. Сантери ва И. Каримов ўз нутқларида битимнинг Европа Иттифоқи билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги ҳам сиёсат, ҳам иқтисодиет соҳасидаги муносабатларни янада ривожлантиришдаги муҳим аҳамиятини таъкидлашгани қайд этилади. **Р. Проди Европа Иттифоқининг Ўзбекистонга, унинг мустақиллик руҳи ҳамда Марказий Осиёда тутиши лозим бўлган ўрнига қаратаётган муҳим эътиборини алоҳида таъкидлади.**

Матбуот ахборотида шунингдек, битим томонлар ўртасидаги сиёсий ва савдо-иқтисодий муносабатларнинг бутун бир мажмуини қамраб олгани ҳамда у томонлар ўртасида ижтимоий, молиявий, илмий-техник ҳамкорлик учун асос яратиши тўғрисида гапирилади.

Россиянинг бир қанча оммавий ахборот воситалари имзоланган ҳужжат Ўзбекистоннинг синов муддати билан Европа Иттифоқига кириш таклиф этилган Шарқий Европа мамлакатлари қаторига киришига аниқ имкониятлар яратганини таъкидлайди.

Ғарб дипломатлари шунингдек, Россия Ўзбекистон билан Европа Иттифоқи ўртасидаги битимдан унча хурсанд бўлмаса керак, деган фикрни билдиришмоқда. Чунки, Москванинг нуқтаи назаридан қаралганда, МДҲдаги барча давлатлар бугунги кунда ўзларининг бутун саъй-ҳаракатини **жаҳон сиёсатида минтақавий «жўғрофий-сиёсий»** марказ сифатида Ҳамдўстликнинг мавқеини оширишга йўналтириши лозим. Бундан ташқари, Европа Иттифоқи билан Россия ўртасидаги шериклик ва Ҳамдўстлик тўғрисидаги битимнинг ратификация қилиниши ва кучга кириши билан боғлиқ «Россия масаласи»нинг жуда секинлик билан ҳал этилиши манзарасида МДҲдаги айрим мамлакатларнинг Европа Иттифоқи билан жадал яқинлашуви ҳам Россия раҳбариятини ташвишлантиради.

ДАЛАДАГИСИ НАСИЯ, ОМБОРДАГИСИ НАҚД

Ғалла ўрим-йиғимини жадаллаштирайлик

Мамлакатимиз ғалла мустақиллигини таъминлаш йўлида 1996 йил алоҳида ўрин тутиши юртбошимиз томонидан бир неча бор алоҳида таъкидланди. Шунга эришиш учун бир қатор амалий тадбирлар кўрилди. Хусусан, суғориладиган ерларда ғалла етиштириладиган майдонлар кейинги бир йилнинг ўзида 321 минг гектарга кенгайтирилди. Хўжаликлар ва фермерлар томонидан донни эркин (шартномавий) нархларда сотиш салмоғи сезиларли даражада кўпайтирилди, давлат буюртмаси бўйича харид қилинадиган ғалланинг баҳоси ҳам оширилди. Дон етиштириладиган майдонлар кенгайганлиги, мавжуд техника воситалари билан ҳосилни саранжомлаб олиш қийинчилик туғдириши ҳисобга олиниб ўрим-йиғим мавсуми бошланишидан бирмунча вақт илгари Америка Қўшма Штатларининг «Кейс» корпорациясидан 250 дан зиёд замонавий ва серунум комбайнлар келтирилди. Бу техника воситаларининг иш унумдорлиги ҳозиргача фойдаланиб келинаётганларига нисбатан бир неча баравар юқоридир.

Йил бўйи қилинган меҳнатнинг натижаси яққол намоён бўладиган ҳосил ўрим-йиғими қандай бормоқда? Баҳорда об-ҳавонинг ғаллачилик учун бирмунча ноқулай келганлиги ва бошқа сабабларга кўра бошоқли дон ўримига одатдагидан 10-15 кун кеч киришилди. Шундай бўлсада, ғаллани ўтган йил кузидан бу йил баҳоргача меҳр билан парвариш қилган, барча агротехника тадбирларини ўз вақтида, сифатли адо этган ва ўрим-йиғимга пухта тайёргарлик кўрган хўжаликлар, туманлар давлатга дон сотиш топшириғини мамлакатда биринчилар қаторида бажаришди. Избоскан, Ангор, Асака туманлари ана шулар жумласидандир. Улар қаторига ҳар куни бошқа пешқадамлар қўшилишмоқда.

Ҳосилни саранжомлаш жадал бораётган вилоятлар ҳақида фикр юритадиган бўлсак, Хоразм, Сурхондарё, Бухоро, Фарғона, Андижон ва Наманганни тилга олишимиз мумкин. Шу вилоятларда ҳозиргача жами бошоқли ғалла майдонларининг 42-71 фоизидаги ҳосил ўриб-йиғиб олинган. Бу кўрсаткич Сирдарё, Самарқанд, Тошкент, Қашқадарё, Навоий вилоятларида 23-32 фоизни ташкил этади. Демак, кейинги қайд этилган вилоятларда етиштирилган ҳосилнинг 68-77 фоизи саранжомлаб олинишини кутиб турибди. Пишиб етилган ғалла энг мақбул муддатларда ўриб-йиғиб олинмаса, ҳосилнинг салмоқли қисми бошоқлардан тўкилиб кетишини, нобудгарчиликка йўл қўйилишини хўжалик раҳбарлари, туман ва вилоятлар деҳқончилик-саноат уюшмалари етакчилари, мутахассислари жуда яхши билишади-ку, ахир!

Ўрим-йиғим нисбатан суст бораётганлиги кўп жиҳатдан мавжуд комбайнлардан тўла фойдаланилмаётганлиги, баъзи туман ва вилоятларда техника воситаларининг иш унумдорлиги бирмунча пастлиги билан изоҳланади. Мамлакатимиз бўйича бошоқли ғаллани ўриб-йиғишга мўлжалланган 8927 та комбайн мавжуд. Ҳозир энг қизғин кунларда уларнинг 550-650 таси ўримда қатнашмаётганлигини қандай изоҳлаш муумкин?! Қишлоқ хўжалиги вазирлиги маълумотларига кўра 27 июнда 550 та, 28 июнда эса 679 та комбайн ишлатилмаган. Бу борадаги қониқарсиз аҳволни Қашқадарё, Самарқанд, Навоий вилоятларида кўриш мумкин. 28 июнда Қашқадарёда — 360 та, Самарқандда — 379 та, Навоийда эса 50 та комбайн ишлатилмаган. Кейинги 10-15 кунлик маълумотномаларга назар ташланса, айнан шундай манзара кўринади. Қашқадарё ва Самарқанд вилоятлари агросаноат мажмуи раҳбарлари лалми ерларда ҳосил кўнгилдагидек бўлмади, комбайнлардан фойдаланишга эҳтиёж туғилмади, тоғ олди минтақаларида эса ҳосил бирмунча кеч етилди, деган турли фикр-мулоҳазаларни билдиришлари мумкин. Мамлакатимиз, халқимиз манфаатларидан келиб чиқиб, бошоқли дон қисқа муддатларда ўриб-йиғиб олиниши зарурлигини назарда тутган ҳолда лалмикор хўжаликлардаги комбайнларнинг бир қисмини шартнома асосида суғориладиган минтақалардаги ғаллазорларга ўтказиш чораларини кўриш лозим эди. Бир вилоятда кунига 360-380 та комбайннинг бекор туришини ҳеч қандай сабаблар билан оқлаб бўлмайди.

Олти-еттита, ҳатто ўнта «Енисей» ёки «Нива»нинг ўрнини босадиган, иш унумдорлиги шунчалик юқори бўлган «Кейс» комбайнларидан 15-20 таси ишлатилмаётганлигини қандай изоҳлаш мумкин? 27 июнда 13 та, 28 июнда эса 24 та «Кейс» ўрим-йиғимда қатнашмаган. Сирдарё, Қашқадарё, Тошкент, Самарқанд вилоятларида 4-5 тадан «Кейс» комбайни ишлатилмаётганлиги маълумотномаларда қайд этилган.

Далада ишлатилаётган ҳар бир комбайннинг унумдорлигини имкон қадар ошириш ўрим-йиғимни тезлаштиришнинг энг муҳим шарти ҳисобланади. Буни чуқур ҳис этган хўжалик ва туманларда комбайнларнинг кунлик унумдорлиги ўртача 8-10 гектарга етказилмоқда. Самарқанд, Сирдарё, Тошкент вилоятларидаги бир қатор хўжаликлар ва туманларда бу кўрсаткич атиги 2,5-3 гектарни ташкил этаётганлиги сабабли ана шу минтақаларда ўрим-йиғим суръати бугунги кун талаби даражасидан паст бўлмоқда.

Азамат ғаллакорларнинг фидокорона меҳнати, бутун халқимизнинг саъй-ҳаракати ва ҳукуматимизнинг катта ғамхўрлиги билан бепоён ғаллазорларда мўл ҳосил етиштирилган. Ризқ-рўзимизнинг қирқ фоизга яқин қисми ўриб-йиғиб олинди. Демак, ҳосилнинг олтмиш фоиздан зиёд қисми ҳали далада турибди. Халқимизда «Даладагиси насия, омбордагиси нақд» деган нақл бор. Не-не заҳмат эвазига етиштирилган ҳосил қисқа муддатда тўла-тўкис ўриб-янчиб олинсагина кўзланган мақсадга эришилади, мамлакатимиз ғалла мустақиллигини таъминлаш йўлида муҳим қадам ташланади. Марду майдон комбайнчилар, уларнинг ёрдамчилари, автотранспортчилар, барча ғаллакорлар! Халқимизнинг насибаси — миллионлаб тонна дон Сизларнинг тезроқ ўриб-йиғиб олишингизга муштоқ бўлиб турибди.

Суннатилла САЙДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти»нинг иқтисодий шарҳловчиси.

ИСТИҚЛОЛ ВА ИСЛОҲОТ НАМАНГАНГА НИМА БЕРДИ

УЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ БЕШ ЙИЛЛИГИГА

ГЕКТАРИДАН 55 ЦЕНТНЕР!

Тажрибалари кенг оммалаштирилаётган Учқўрғон туманида бу йил ҳам ғалладан баракали ҳосил етиштирилди. Ҳозирги кунда бебаҳо бойлигимизни қисқа муддатда ўриб-янчиб олиш учун барча имконият сафарбар этилган. Мавжуд комбайнлар тўла унум билан ишлатилмоқда. Айниқса «Кейс» комбайнлари хирмонга барака киритаяпти. Қудратли техниканинг ҳар бири кунига 25 гектаргача майдондаги ғаллани саранжомлаб бермоқда. 47 комбайн ғаллазорда жавлонураяпти. М. Турсунбоев, М. Маматқулов, И. Олчинов каби комбайнчилар кунлик меъёрни 1,5—2 ҳисса адо этишмоқда.

Тўрт йил ичида Учқўрғонда ғалла етиштириладиган майдон 5 минг гектардан ортиқроққа кенгайди. Ўтган йили туман бўйича ўрта ҳисобда гектаридан 51 центнердан бошоқли дон олинган бўлса, бу йил мазкур кўрсаткич 55 центнерни ташкил этяпти! Ғаллакорлар нияти Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллиги шарафига 28.300 тонна сара дон етиштиришдир. Шундан 12.800 тоннаси давлатга сотилади. Қувончлиси шуки, «Ўзбекистон», «Учқўрғон», «Жалолобод», «Қайқобод», Улуғбек номли хўжаликларда гектар ҳосилдорлиги 59 центнергача етмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Учқўрғон тумани ҳокими Латифжон Отахонов (чапдан биринчи) моҳир комбайнчилар билан иш натижалари хусусида фикрлашмоқда. 2. Қудратли «Кейс» комбайни ғаллазорда.

ЮКСАЛИШ ЙЎЛИ

Республикамизда кенг авж олган яратувчилик ишларида пок ниятли наманганликларнинг ҳам муносиб ўринлари бор. Ўтган йиллар мобайнида вилоят халқ хўжалигининг барча соҳаларида муайян силжишларга эришилди. Хусусан, 1995 йил саноатда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 1991 йилга нисбатан 12 фоизга кўпайди. Халқ истеъмоли моллари салмоғи 44,5 фоизга ўсди. Кўплаб хусусий, кичик ва қўшма корхоналар ишга тушди. Айни кунда хусусий корхоналар сони 5.400 тадан ортиб кетди.

Чет эл сармоясини жалб этишга катта аҳамият берилмоқда. Биргина ўтган йили 40 миллион АҚШ доллари ҳисобидаги сармоя келтирилди. Бу ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун сарфланган жами капитал маблағнинг 20 фоизига тенгдир. 40 миллион немис маркаси ҳисобига бунёд этилган ўзбек-турк «Аснам-текстиль» қўшма корхонаси Наманган енгил саноати фахри бўлиб қолди. У ерда тайёрланаётган ипнинг ҳаммаси экспорт қилинмоқда. Германия фирмалари кўмагида фаолият бошлаган фабрика йилига 1,5 миллион погонометр сунъий газмол тайёрлаш қувватига эга. У ўз маҳсулоти билан республикада ягонадир.

Шунингдек, яқин 4 миллион АҚШ доллари ҳисобига қурилган қўшма корхона ҳам завод-фабрикаларни, тайёрловчилар ва бошқа харидорларни жаҳон стандартига мос келадиган энг замонавий қадоқлаш маҳсулотлари билан таъмин этаяпти. Ёки Германиянинг «Алкатель» фирмаси томонидан сарфланган 9,5 миллион немис маркаси эвазига жиҳозланган йирик телефон станцияси туфайли бугун дунёнинг хоҳлаган бурчаги билан гаплашиш имкониятига эга бўлинди.

1996 йилда эса 80 миллиондан ортиқ АҚШ долларини вилоятга жалб этиш, чет эл билан ҳамкорликни янада кенгайтириш ният қилинган.

Ҳалол меҳнат билан топилган даромад халқ манфаати учун, шаҳар-қишлоқларни янада обод қилишга сарфланаяпти. Ўтган йили 100 дан ортиқ йирик ижтимоий-маданий бинолар қад ростлади.

54 кунда қуриб битказилган 120 ўринли ўсма касалликлар ҳамда оналар ва болалар, юқумли касалликлар шифохоналари, минг ўринли маросимлар уйи, 3000 ўринли ёзги ва қишки теннис корти, жамғарма банки биноси, ўнлаб бозор ва гузарлар, фабрикалар шулар жумласидандир. Чекка қишлоқ — Нанайга ҳам зангори олов элтиш учун юқори босимли газ тармоғини тортиш ишлари давом эттирилаяпти. Айни пайтда қурилиши жадал бораётган Учқўрғон-Наманган сув узатиш иншоотини яқин йилларда фойдаланишга топшириш учун астойдил меҳнат қилинмоқда. Бу билан Наманган шаҳри ва қатор туманлар аҳолиси ичимлик суви билан тўлиқ таъмин этилади.

Ҳурматли Президентимиз Вазирлар Маҳкамасининг йиғилишида Тошкент-Уш автойўлининг Камчик девони қисмини қайта қуриш лозимлигини таъкидлаган эдилар. Унга мувофиқ 1995 йил давомида ўша ерда 17 километрли йўл кенгайтирилиб, қайта қурилди. Бу йил эса йўлнинг энг мураккаб қисмида 11 километрли янги йўналиш очилади. Бу билан тоғнинг хавфли қисми равон, бехатар йўлга айланади. Қолаверса, автобус қатнови йўлга қўйилади.

Ушбу йўлнинг муҳим аҳамияти шундаки, у Фарғона водийси вилоятларини Тошкент билан боғлабгина қолмай, балки республика миқёсида Буюк Ипак йўли орқали чет элга чиқиш имкониятини беради.

Наманган— аграр вилоят. Унинг шароитида қишлоқ хўжалигини ривожлантирмай туриб мақсадга эришиб бўлмайди. Ўтган йили пахта, ғалла, мева, узум, сабзавот ва бошқа маҳсулотлар етиштириш режаси ортиғи билан адо этилди. Ниятлари бу йил ютуқларни янада мустаҳкамлаб, вилоят аҳолисининг ғаллага бўлган эҳтиёжини тўлиқ қоплашдир. Яна бир муҳим йўналиш — қишлоқ хўжалигида банд бўлганларни хизмат кўрсатиш соҳаларига жалб этиш изчил давом эттирилаяпти.

Муҳтарам Президентимиз Самарқанд, Қашқадарё ва Хоразм вилоятлари сессияларида сўзлаган нутқларида аҳолига маиший хизмат соҳасидаги ҳамда мактаб, касалхоналардаги нуқсонларни қаттиқ танқид остига олдилар.

Адолат юзасидан айтганда, Наманганда ҳам авария ҳолатидаги мактаблар, фельдшер-акушерлик пунктлари бор. Ҳали қатор қишлоқлар хизмат кўрсатишнинг айрим турларига эга эмас. Шундан келиб чиқиб, 1996 йилги бюджетнинг асосий қисми мактаб ва соғлиқни сақлашга ажратилди.

ЗАНГОРИ ОЛОВ ТАФТИ

Ҳакимжон РАҲМОНОВ,
вилоят ҳудудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси газ таъминоти бўлими бошлиғи

Истиқлол ва Президент Фармони шарофати билан 4 йилда қишлоқларни газлаштириш масаласида йигирма йиллик кўрсаткичга тенг бўлган иш бажарилди.

Наманган ҳудудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси тасаррufидаги «Вилоятгаз» бошқармаси вилоят аҳолисини, саноат, маиший хизмат корхоналарини табиий газ билан мунтазам таъминлаб келмоқда. Ҳозирги кунда 180 минг хонадон, 2 мингдан ортиқ маиший хизмат ва 192 саноат корхонаси зангори оловдан баҳраманд. Қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш тўғрисидаги Президент фармонидан сўнг кенг миқёсли ишлар амалга оширилди. Газлаштирилган хонадонлар сони 1991 йилда 92.000 тани ташкил қилган булса, 1996 йил бошига келиб 180.000 га етди. Беминнат ёнилғи тармоқларини тортиш 2 баробарга кўпайди.

Кўриниб турибдики, 4 йилда 20 йиллик кўрсаткичга тенг бўлган ишлар бажарилган. Булар давлат маблағи ҳисобидан ҳамда шаҳар, туман ҳокимликларининг ички имкониятлари ҳамда вилоят ҳокимининг фармойиши асосида коммунал хизматларга қўлланилган устама нарх ҳисобидан амалга оширилди. Натижада 4 йилда 2 минг километрдан ортиқ газ тармоқлари тортилди. Янгиқўрғон туманининг чекка Исковот қишлоқ аҳолиси ҳам табиий газдан баҳраманд бўлди.

Юқоридаги кўрсаткичларга эришишда Чодак қишлоғига 31 километр юқори босимли тамоқни ишга туширган «Узбекгаз» қурилиш трестининг 2 жамланма жамоаси, Учқўрғон туманидаги Кугай-Янгиобод қишлоқларига зангори олов тармоқларини тортган «Вилоятгаз»нинг махсус қурилиш жамоаси ва туман, шаҳар газ идоралари қошидаги бўлимларнинг ҳиссаси катта.

Табиий газдан тежаб-тергаб фойдаланиш мақсадида бир неча катта корхоналарни қўшимча ёқилғига ўтказиш, газ ҳисоблагичлар ўрнатиш бўйича аниқ тадбирлар амалга оширилди. Вилоятда республикада иккинчи бўлиб газ ҳисоблагични назоратдан ўтказадиган лаборатория ташкил қилинди. Шу кунга келиб саноат корхоналари юз фоиз, маиший хизмат муассасалари 35 фоиз газ ҳисоблагичлар билан таъминланди.

Яна бир гап: собиқ Иттифоқ даврида вилоятимизда жами 1.424 километр сув тармоқлари тортилган бўлса, сўнгги тўрт йил ичида эса 1.039 километр масофада сув тармоқлари ишга туширилди.

МАҲСУЛОТ ЧЕТ ЭЛГА

Истиқлол туфайли наманганликлар ҳам хорижий давлатлар билан иқтисодий ҳамкорликни кенг йўлга қўйиш имконига эга бўлдилар. Эндиликда вилоят корхоналарининг сифатли маҳсулотлари чет элга тобора кўпроқ экспорт қилинаяпти. Масалан, шу йилнинг биринчи чорагида «Электротерм», машинасозлик, кимё корхоналари, «Аснамтекстиль» қўшма корхонаси, «Ширинлик» агрофирмасининг кўплаб маҳсулотлари хорижий давлатларга жўнатилди.

Хорижий сармоядорлар билан ҳамкорлик ривожланмоқда. Жумладан, худди шу ҳамкорлик туфайли йирик фабрика — сунъий мўйна ишлаб чиқарувчи корхона фойдаланишга топширилди. У республика иқтисодиётини юксалтиришга салмоқли улуш қўшади. Фабрика йилига 1,5 миллион квадрат метр сунъий мўйна етказиб беради. Демак, энди пойафзал, тикувчилик, мебель корхоналари керакли миқдорда хом ашё билан таъминланади. Олмониянинг «Текстимо» фирмаси билан ҳамкорликда бунёд этилган бу йирик фабрикага хом ашё — синтетик тола четдан эмас, балки Навоий вилоятидан келтирилаяпти. Ҳа, мустақил Ўзбекистонимиз шу тариқа ўз сунъий мўйнасига ҳам эга бўлди.

НИЯТ ПОК, МАҚСАД УЛУҒ

Бургутали РАПИҒАЛИЕВ
Наманган вилояти ҳокими, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати

Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейинги беш йил Наманган учун ҳам том маънода изланиш, шаклланиш ва юксалиш даври бўлди. Ҳаётбахш фармонлар, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари меҳнаткашларни бозор шароитида ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этиш, барча соҳани бирдек ривожлантиришда муҳим омил бўлмоқда. «Пок ниятли Наманган аҳлининг меҳнат шижоатига мен доимо чуқур ҳурмат билан қарайман». Ҳурматли Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг ана шу илҳомбахш сўзлари халқимиз қалбидан чуқур жой олган бўлиб, барча-барчани янги ютуқлар сари руҳлантириб келаяпти.

Равшанки, собиқ Иттифоқ даврида хусусий мулк ҳақида гапиришни хаёлимизга ҳам келтирмасдик. Истиқлол ва иқтисодий ислоҳот шарофати туфайли вилоятда мулкчиликнинг турли шакллари юзага келди. Хусусан, очиқ акционерлик жамиятлари сони 294 тага етди. 5000 дан ортиқ кичик ва хусусий корхоналар мавжуд. Хусусий тадбиркорлик билан шуғулланувчилар 20 мингдан зиёд бўлиб, улардан 10 мингдан кўпроғи якка тартибдаги фаолият билан машғул.

Мамлакатимизда аҳоли турмуш фаровонлигини ошириш, халқимизнинг самарали меҳнат қилиши, кўнгилдагидек яшаши учун барча имкониятни яратиб бериш давлат сиёсатининг бош йўналишидан бири сифатида белгиланган. Бу ғоят муҳим соҳада рўёбга чиқарилган ва амалга оширилаётган ишлар кўлами кенг. Иккиланмай таъкидлаш жоиз: тўрт йил ичида Ўзбекистонда, хусусан, вилоятимизда ғоят катта ишлар рўёбга чиқарилди. Рақамларга эътиборни қаратайлик. Ана шу даврда кўплаб чорвачилик фермалари ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилди. 55 таси эса ким ошди савдосида сотилди. 1711 гектар боғ, 701 гектар токзор, 859 та маданий-маиший ҳамда кичик корхона хусусийлаштирилди. 416 та янги корхоналар қурилиб, 2245 та қўшимча ишчи ўринлари яратилди. Эндиликда Наманганда 1803 деҳқон (фермер) хўжалиги фаолият кўрсатмоқда.

Бултур қувончли натижаларга эришган пахтакорларимиз шу жазирама кунларда зўр фидойилик, омилкорлик кўрсатиб ишламоқдалар. Абдураҳмон хожи Жўраев асл миришкорлардан бири. Наманган туманидаги «Ғайрат» жамоа хў-

жалигининг бу уста заршуноси далаларидаги ғўзаларда бир-иккитадан кўсак пайдо бўлди. Бу каби юзлаб фидойилар мустақиллигимизнинг беш йиллиги шарафига зўр омилкорлик, ташаббускорлик кўрсатиб ишламоқдалар.

Вилоят деҳқонлари мамлакатда ғалла мустақиллигини таъминлаш ишига муносиб ҳисса қўшишга азму қарор қилишган. Иш ҳам шунга яраша бўлаяпти. Бир йилнинг ўзида дон етиштириладиган майдон 28 минг гектарга кенгайди. Ўтган йили жами 240 минг тоннадан кўпроқ бошоқли дон етиштиришга муваффақ бўлинганди. Бу йилги ният эса 360 минг тонна! Қувончлиси шуки, Наманган бу йил ўзини донга бўлган эҳтиёжини тўла қоплайди. Ғаллазорларда иш қизғин. Вилоятда биринчи бўлиб давлатга ғалла сотиш режасини дўндирган Уйчи туманидаги А. Мўминов номли хўжаликда ҳар гектар ердан 60 центнердан дон ҳосили олинган бўлса, ўрим-йиғимда карвонбошилик қилаётган Учқўрғон, Норин, Уйчи, Наманган туманларида бу кўрсаткич 50—55 центнерни ташкил этаяпти. Ғалла майдонлари кенгайган бўлса-да, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ҳажми камаймаётир. Ҳосилдорликни ошириш ҳисобига деҳқонларимиз ўз мақсадларига эришмоқдалар.

Вилоятда республика Вазирлар Маҳкамасининг «2000 йилгача бўлган даврда Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш дастури тўғрисида»ги қарори асосида кенг бунёдкорлик ишлари амалга оширилади. Хусусан, қишлоқларимизда 12,5 минг мактаб бинолари қурилади. 70 та тиббиёт муассасалари ва касалхоналар, 11 та тиббий ёрдам кўрсатиш пунктлари янгиланади. Шунингдек, 2062 минг квадрат метр турар жой бинолари бунёд этилади.

Бунёдкорлик дастурига кўра махсус комиссия тузилди. Мазкур комиссия қишлоқларнинг ҳолатини батафсил ўрганиб чиқди. Бу ютуқларни мустаҳкамлаш, муаммоларни ҳал этишда муҳим омил бўлмоқда.

Биз республика ҳукуматининг доимий мададини ҳис қилиб турибмиз. Хусусан, вилоятимизга 1996 йил учун қўшимча равишда катта маблағ ажратилганлиги фикримизнинг далилидир. У асосан умумтаълим мактаблари, шифо масканлари қуриш ишларига сарфланади. Бунёдкорлик дастуримизда кўзда тутилган ижтимоий соҳадаги қурилишлар туманлар бўйича йилма-йил адолатли тарзда тақсимланиб, махсус қарор билан тасдиқланди.

Вилоят ҳокимлиги тадбиркорликни кенг қўллаб-қувватламоқда. Хусусан, Чортоқ туманидаги «Барака», Косонсойдаги «Ҳамкор», «Уйчидаги «Мурод ота», Мингбулоқдаги «Дўстлик» фермер хўжаликлари зотли моллар билан тўла таъминланди. Натижада уларда маҳсулдорлик ошиб бормоқда. Деҳқон (фермер) хўжаликларига техника ва қишлоқ хўжалик машиналари олишда ҳам яқиндан кўмак берилаяпти. Тадбиркорлар етиштираётган маҳсулотларни қайта ишлаб, истеъмолчиларга вақтида етказиб бериш мақсадида қатор туманларда кичик корхоналар ишламоқда. Умуман, ўтган қарийб беш йил ичида асл миришкорлар масканида қўшма корхоналар бунёд этиш, қишлоқларни табиий газ ва ичимлик суви билан таъминлаш, йирик сув иншоотлари бунёд этиш, янги боғлар, анорзорлар, кулупнайзорлар, анжирзорлар яратиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилдики, эндиликда улар қувончли самаралар бера бошлади.

Асосий ишларимиз эса ҳали олдинда...

ТОМОРҚА — ҚУТ- БАРАКА

Аъзамжон ЙЎЛДОШЕВ,
соҳибкор, Мингбулоқ тумани

Тўрт йилдан ортиқроқ вақт ичида вилоят бўйича 140.360 хонадонга 19 минг гектар ер майдони томорқа учун ажратилди. Ҳар бир уйнинг томорқаси ўрта ҳисобда 13 сотихга кенгайди.

Ер — бебаҳо бойлик, ризқ-рўз манбаи. Бахтга қарши собиқ Иттифоқ даврида деҳқон заминга зор бўлиб яшади. Охир-оқибат ноз-неъмат бунёдкорининг ўзи бозорга қарам бўлиб қолди. Мустақиллик ҳамда Президент бошчилигида амалга оширилаётган доно сиёсат туфайли бағримизга шамол тегди. Ўз еримизнинг ҳақиқий хўжайинига айландик. Ҳаётбахш фармонлар меҳнаткашни ижтимоий ҳимояловчи, тадбиркорни қўллаб-қувватловчи, унга кенг имкониятлар яратувчи омилга айланди. Бошқасини қўяверинг, уй—жой ва томорқа учун қўшимча ер ажратилиши бебаҳо иш бўлди. Бу оила иқтисодини мустаҳкамлади, бозор қийинчиликларини енгиб ўтиш имконини яратди.

Президент фармонига кўра ўтган йили бизга ажратилган томорқадан қарийб 70 минг сўм даромад олишга эришдик. 2,5 тонна эртапишар бодринг истеъмолчиларга тортиқ этилди. Унинг ўрнига картошка экдик. Ҳосил баракали бўлди. Ортиқчасини бозорда сотиб 20 минг сўм даромад қилдик. Боғдан ҳам шунча миқдорда наф кўрдик. Ҳалол меҳнат туфайли олинган даромад яхши кунларимизга, тўйларимизга ярамоқда.

Наманганликлар ерни қадрлай билишади. Буни эски қадрдоним Дадахон Раҳматуллаев оиласи мисолида кўриш мумкин. У шинам ҳовлисида ажойиб бодомзор, узумзор барпо этди. Кузакда 400 килограмм майиз, 300 килограмм бодом сотиб 50 минг сўм атрофида даромад қилди. Наманган туманида истиқомат қилаётган Абдуваққос Раҳимов ҳам томорқада сабзи, редиска, карам етиштириб, эл дустурхонини безади. Омилкор деҳқонларимиз бизни томорқали, ризқ-насибали қилган Президентимизга чин дилдан раҳматлар айтишмоқда.

ҚЎШМА КОРХОНА – ТАРАҚҚИЁТ ТАЯНЧИ

Ғ. ШЕРМАТОВ,
аспирант

Канада, Польша, Чехия, Хитой, Туркия, Россия, Қозоғистон, Украина, Қирғизистон давлатлари сармоядорлари билан биргаликда ҳозирча вилоятда жами 50 дан ортиқ қўшма корхоналар қурилди.

Бу кўплаб янги ишчи ўринларини яратди, ишлаб чиқариш ва хизматлар кўлами 315 баравар кўпайди. Кузатишлар шуни кўрсатмоқдаки, қўшма корхоналарда меҳнат унумдорлиги юқори. Масалан, бизнинг ҳисоб-китобимизга қараганда вилоятдаги мавжуд корхоналарда бир ишчи ҳисобига ишлаб чиқарилган маҳсулот ва хизматлар 63,4 минг сўмликни, бу кўрсаткич қўшма корхоналарда эса 321,7 минг сўмликни ташкил этаяпти.

Наманган туманидаги «Турк-атлас» қўшма корхонасида 207 ишчи самарали меҳнат қилаяпти. Жорий йилнинг 5 ойи мобайнида бу ерда 13.500 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди.

Поподаги «ГСБ-Поп» қўшма корхонанинг таъсисчилари туман агросаноат уюшмаси хўжаликлари билан Туркиянинг «Бурсел» фирмасидир. Бу йирик жамоа жорий йилнинг 5 ойида 2904 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарди. Тайёрланаётган эркаклар кўйлаги юқори сифатлилиги билан ажралиб туради. «Ахсикент» қўшма корхонаси Тўрақўрғон туманида жойлашган. Бу ерда 102 киши меҳнат қилади. Беш ой ичида 2462 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди.

Энг тотли картошка

Тўрақўрғон туманидаги Тўйчи Неъматов номли ширкатлар уюшмасида бу йил картошкадан баракали ҳосил етиштириляпти. 100 гектар майдондаги экин яхши парваришланаётганлиги туфайли барвақт қийғос гулга кирди. Уста деҳқонларнинг нияти гектаридан камида 250 центнердан картошка ҳосили олишдир. Хўжалик жорий йилда 3750 тонна ана шу тотли неъматни етиштириб эл дастурхонига тортиқ этади.

Мазкур хўжаликда мўл, арзон ва сифатли картошка етиштиришнинг ўзига хос тажриба мактаби яратилган. Голландиядан элита уруғликлари келтирилиб, 1997 йил ҳосили учун экилмоқда. Меҳнатни ташкил этиш ва уни рағбатлантиришнинг синалган омилларидан унумли фойдаланиш кутилган самарани бермоқда. Ҳосилдорлик йил сайин ортиб боряпти. Ушбу суратда (чапдан ўнгга) ҳосил чўғидан мамнун бўлиб турган ширкатлар уюшмаси раиси Муҳаммаджон Юнусов, асл миришкор Абдуғаффор ота Қодиров ва бригада бошлиғи Шамсиддин Парпибоевни кўриб турибсиз. Улар бешинчи сувдан чиқарилаётган экин ҳолатини кўздан кечиришмоқда.

Х. МИРЗАКАРИМОВ олган суратлар.

Саҳифани тайёрловчилар:
Неъмат ЁҚУБОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ.

ИЮЛЬ ОЙИДА ҒЎЗА ПАРВАРИШИ

Пахтакорлар май ва июнь ойларида агротехника қоидаларини тадбиркорлик билан ўтказиб, ғўзанинг ривожланиши кечикишини бирмунча камайтиришди. Шу кунгача барча майдонлардаги ғўзалар 3 марта культивация, 2,5 марта чопиқ қилинди, 2 марта суғорилди. Ўтоқ ишлари давом этаяпти. Июнь ойи охиридагидан иссиқроқ келиши ғўзанинг тез ривожланиши учун яхши шароит яратди. Чунки ўсув даврининг бошида ҳарорат юқори бўлса, ғўза тез ва мўл ҳосил тўплайди.

Агротехниканинг илмий талаблар асосида ўтказиб, ўсимликни оптимал қилиб мўл ҳосил олиш мумкин. Аксинча, шу талабларга риоя қилинмаса, ҳосил етилиши кечикади. Ҳарорат юқори бўлганида сув кеч берилса, экин чанқаб пахт бўйлаб қолади. Кейинги парваришлар бунинг оқибатини тузата олмайди. Бегона ўтларни йўқотмай, ғўзани минерал ўғитлар билан озиқлантирмай сув бериш ҳам наф бермайди.

Июлда ғўза парваришининг ярми ўтиб, иккинчи босқичи бошланади. Ҳозир кўпчилик майдонларда ғўза гуллаш — кўсаклаш даврига кирган. Сурхондарё, Бухоро, Қашқадарё вилоятлари хўжаликларида ғўза гуллаши кўп йиллик муддатларига нисбатан 3-7 кун эрта бошланди.

Ғўзада дастлабки ҳосил элементларини сақлаб қолиш, юқори саноат навига ўтадиган пахта салмоғини кўпайтириш учун июлда пахта далаларида, айниқса, экин ривожи суст майдонларда аҳволни унглаш, ғўза парваришини кучайтириш чораларини кўриш лозим. Мазкур ойда ҳосилнинг 60—65 фоизи тўпланади, сентябрь териб олинадиган ҳосил салмоғини кўпайтиришда асосий ой ҳисобланади. Бунга эришиш учун агротехника қоидаларини бузмаслик керак.

Бу йилги шароитда ҳозирги энг долзарб вазифаларидан бири — ғўзани вақтида озиқлантиришдир. Чунки бу муҳим тадбир. Минерал ўғитларни кимё саноати корхоналаридан хўжаликка олиб келиш ҳар хил сабабларга кўра кечиктирилиши оқибатида ғўза кўп хўжаликларда 1-1,5 марта озиқлантирилди, холос. Аслида экин 3 марта озиқлантирилиши даркор. Бу иш 10 июнгача далаларда узоғи билан 15 июнгача туғаллашини лозим. Бундан кечиктирилса ўғит солиш ҳосилни оширмайди, балки кўсакларнинг очилишини кечиктиради. Афсуски, Жиззах, Қашқадарё, Самарқанд вилоятларида ҳали биринчи озиқлантирилиши тугалланмаган майдонлар бор. Бундай жойларда ҳосилдорлик 20—30 фоизга камайиши мумкин.

Шунинг учун ҳозир барча майдонларда минерал ўғитларни белгиланган миқдорда беришни тавсия этиш жоиз. Бу ишни кечиктирмаслик учун иккинчи ва учинчи озиқлантиришни қўшиб бир йўла ўтказиб, айрим далаларда эгатлар олишни кутиб ўтирмасдан культивация билан бирга ҳам ўғит солишни ташкил этса бўлади.

Азот ўғитларининг самарадорлигини ошириш мақсадида пайкаллардаги ғўзалар қайси экиндан сўнг экилганига аҳамият бериш керак. Агар бу йили шароитда ғўза беда бузилгандан сўнг экилган бўлса, ўғитларнинг йиллик меъёри (шунингдек июль ойидаги озиқлантириш) гектарига 15—20 фоиз камроқ берилади. Сабаби бедадан сўнг тупроқда биологик азот тўпланади ва у ўсимликни озиқлантиришда катта аҳамиятга эга.

Мабодо чигит маккажўхоридан сўнг экилган бўлса, бундай пайкалларда, аксинча, озиқлантириш меъёрларини 15—20 фоиз кўпайтириш зарур, чунки маккажўхори тупроқдан жуда кўп озуқани ўзлаштиради. ЎзПИТИ да бошқа илмий муассасалар, илғор хўжаликларда олинган маълумотга кўра минерал ўғитлар самарадорлиги маҳаллий ўғитлар билан бирга қўлланилганда ортади. Ғўзани шоналаш ва гуллаш даврларида гектарига 500—700 кг гўнгни минерал ўғитлар билан биргаликда солиш ҳосилдорликни 2-3 центнерга оширади. Бундай аралашмани тайёрлаш учун яхши чириган ва эланган гўнг ишлатилади. Аралашмани тупроққа тезроқ солиш керак, чунки таркибидаги азотнинг бир қисми буғланиб, йўқолиши мумкин.

Айрим хўжаликларда ярим чириган, ҳатто чиримаган гўнг «шарбат» усулида берилади. Ваҳоланки бу усул қатъий таъқиқланади. Боиси, озуқа моддалари эгат бўйлаб текис тақсимланмайди ва бегона ўтлар кўпайиб кетади, атроф-муҳит ифлосланади.

Ғўзани суғориш. Бу йил сув кўп йиллик кўрсаткичлардан 10—25 фоиз кам бўлади. Шу боис пахта далаларини суғоришни ташкил этиш ва ўтказиш ўзига хос талабларга жавоб бериши керак. Олимларнинг кўп йиллик тажрибалари шуни кўрсатадики, эгат кенглиги қандай (60 ёки 90 см) бўлишидан қатъий назар шўрланмаган ва кам шўрланган ерларда нафақат биринчи ва иккинчи сувни, балки барча суғоришларни эгат оралатиб суғориш мақсадга мувофиқдир.

Суғориш ишлари ғўза ҳолатига қараб ўтказилгани маъқул. Суғориш меъёри, муддати, давомийлиги, тупроқнинг намланиш чуқурлиги, сув ўтказувчанлиги, механик таркиби, дала нишаблиги, унинг мелиоратив ҳолати кабиларга узвий боғлиқ. Ўсимликни сувга бўлган талабини қондириш учун уларни мақбул муддатларда мос келганда суғориш керак.

Ғўзани гуллаш-ҳосил тугиш даврида сувга бўлган талаби жуда юқори бўлади. Бу даврда ғўза ва тупроқ ҳолати, сизот сувлар жойлашишига қараб аниқланади. Яъни бунда тупроқда сувнинг етишмаслиги ўсимликларнинг ўсув жараёнлари секинлашишига олиб келади.

Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот илмгоҳи олимларининг кузатишлари бўйича ўрта толали ғўза навлари — 108-Ф, С-4727, Қирғизистон-3, Тошкент-6, С-9070, Фарғона-3, Наманган-77, С-6524 каби ғўзалар яхши ривожланади. У юқори сифатли ҳосил йиғиш учун ўртача ва оғир қумоқ механик таркибли типик

Мутахассис маслаҳати

бўз тупроқларда мавсумда 5 марта сув берилишини талаб этади. Бунда сувнинг мавсумий суғориш меъёри, 4,5—5,5 минг кубометр бўлиб, гуллашгача, гуллаш-пишиш даврида гектарига бир сув меъёри 700—800, гуллаш-ҳосил тугишда 950—1100, пишиш даврида 700—800 кубометр бўлиши керак.

Ўрта толали 175-Ф, С-6530, Бухоро-6, СаюзНИХИ-11 каби ғўза навлари сувга кам талабчан. Уларнинг яхши ривожланиши ва эртаги мўл ҳосил бериши учун юқорида келтирилган навларга нисбатан суғориш сонини 1—1,5 марта кам ўтказган маъқул. Тошкент вилоятининг типик бўз ва Андижон вилоятининг оч тусли бўз тупроқларида иқлимлаштирилган ғўза навлари эса мавсумда 4-5 марта суғорилади. Мавсумий сув меъёри 5-6 минг кубметр сарфланса яхши натижа беради.

Мирзачўлнинг кам шўрланган, механик таркиби енгил ва ўрта қумоқ, шўр, захоб суви яқин (2-3 м) жойлашган тупроқларда жорий йилда ўрта толали АН-Боёвут-2, С-9070, Фарғона-3 ва Тошкент-6 ғўза навлари етиштирилмоқда. АН-Боёвут-2 ва С-9070 навлар 1-3-0 тизимида ҳар бир сув меъёри гуллаш — ҳосил йиғиш даврида 900—1000, мавсумий меъёри 3,0—3,5 минг кубметр бўлса кифоя.

Ингичка толали Термиз-24, Термиз-31 ғўза навлари асосан жанубий, ҳарорат йиғиндиси кўпроқ бўлган саҳро минтақасида етиштирилганлиги учун ўрта толали навларга нисбатан 25—30 фоиз кўп сувни талаб этади.

Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларининг захоб чуқур жойлашган тупроқларида ғўза суғориш тартибини мақбул тизимига мос 1-3-(4) олиб бориш керак. Бу йилги шароитда гектарига 6,5—7,0 минг кубметр сув сарфланиб, захоб юза жойларда эса мутаносиб ҳолда бу кўрсаткичлар 1-3-0 ва 3,5—4,0 минг кубметрдан ошмаслиги керак.

Сувни иқтисод қилишда Наманган деҳқонлари бой тажрибага эга. Бунда катта нишабликка эга кенг қаторлаб экилган ғўза майдонларига сув эгат оралатиб жуда оз миқдорда жилдиратиб турилади. Натижада тупроқ ювилмайди, озиқа элементлари сақланади ва мўл ҳосил олишга эришилади.

Кўп хўжаликларда мавсум даврида ғўзани 5-6 марта суғориш ўрнига 3-4 марта суғориб, ҳар гал суғорганда 700—1000 кубметр ўрнига 1200—1500 кубметр сув бериш ҳоллари учрайди. Бунда ғўза чанқаб қолади, ҳосилини тўкади. Саратонда бундай камчиликларга мутлақо йўл қўймаслик даркор.

Ҳар бир даланинг барча қисмига сув текис етиб бориши энг муҳим тадбирлардан биридир. Бунинг учун сувчилар сони етарли бўлиши, тунда суғоришга эътибор кучайтирилиши лозим. Ҳатто бир литр сув ҳам зовурларга, чуқурларга беҳуда оқиб кетишига йўл қўйилмасин.

Қатор ораларига ишлов бериш. Шу кунларда деярли барча далаларда суғориш бошланди. Сувдан чиққан далаларда ер етилиши билан культивацияни бошлаш керак. Ғўза қатор ораларини юмшатиш кечиктирилса, ернинг устки қатлами қотиб, тупроқ ёрилиши натижасида ғўза илдизчаларининг узилишига олиб келади. Натижада ўсимликнинг модда алмашинуви бузилади, илдиз орқали инфекция киради. Культивация вақтида кесак кўчади, тупроқдаги нам буғланиб кетиб, ғўзалар тезда чанқаб, сувга талаби ошади. Ўсимликнинг ўсиши ва ривожланиши сусташади. Тажрибаларда кўриндики, ғўза қатор ораларининг ишлови кечиктириб ўтказилганда ҳосилдорлик 2-3 центнердан 5-6 центнергача камайганлиги аниқланди. Хом ашё биринчи саноат нави ҳисобига камайди, демак дастлабки ҳосил бўлган кўсаклар камроқ сақланиб қолган. Шунинг учун экин қатор орасига ишлов беришни бирор кун кечиктирмай вақтида ўтказишни тавсия қиламиз.

Қатор ораларини юмшатишда унинг чуқурлигига алоҳида аҳамият бериш шарт. Ҳозир республикамизда чигит 60 ва 90 см қатор оралиғида экилган. Шунинг учун культивациянинг чуқурлиги табақалаштирилган ҳолда ўтказилиши лозим. Ғўза 60 см қатор оралиғида экилган майдонларда культивациянинг чуқурлиги 12—14 см, 90 см.ликда эса 14-16 см.дан ошмаслиги ва камаймаслиги жоиз. Айрим ҳолларда, механик таркиби оғир тупроқларда культивацияни яна 4-5 см.га чуқурлаштириш мумкин.

Культивациянинг сифати ишчи органларини яхши созлашга — ундаги қисмларни тўғри танлаш ва жойлаштиришга, керакли миқдорда ишчи органларини тўлиқ осишга ҳам боғлиқ. Баъзи хўжалик раҳбарлари, мутахассисларида культиваторларга қанчалик кўп ишчи органлари осилса, юмшатиш сифати яхши бўлади деган фикрлар бор. Бу фикр нотўғри, ғўзанинг экилган қатор оралиғига қараб керакли миқдорда ишчи органлари осиш керак.

Июль ойининг ўрталарига бориб, унумдор ерларда ғўза тупи шохлари бир-бирига туташиб кетади. Кўсаклар, гул ва шоналарини тўкмаслик учун трактор органларини латта қоплар билан ўраб қўйилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги 1996 йилда пленка остига чигит экиб ғўзадан юқори пахта ҳосили етиштиришни кенгайтириш ҳақида қарор қабул қилди. Жорий йилда Андижон вилоятининг 9,7 минг гектар майдонида чигит янги усулда экилди. Ҳозирги кунда бу майдондаги ғўзалар баравж ривожланмоқда. 17-20 июнь кунлари айрим хўжаликларда ғўзалар гуллай бошлаган. Бу пайкаллардаги ғўзалар одатдаги усулда экилгандан 12-15 кун олдинда. Туп қалинлиги бир гектарда 160—170 мингта боради.

Плёнка остида чигит жойлаштириш усулининг афзаллиги шундаки, чигитни барвақт экиш имконини берди, чигит сувига эҳтиёж қолмади. Ғўза қийғос униб чиқди, туп қалинлигининг мақбул меъёри таъминланди. Қолаверса, чигит тушган қатламда тупроқ ҳарорати 3-4 даража ортиқ бўлди. Чопиқ қилишга ҳожат қолмади. Қатор ораларини ишлашнинг бошқа тадбирлари қарийб 2 марта қисқарди. Сув сарфи эса 1,5 баравар камаяди.

Парвариш давомида кўсаклар очилиши тезлашади, ҳосилни эрта муддатларда йиғиб олишга имкон туғилади. Санаб ўтилган омиллар пленка тагида чигит ундириб олиш истиқболли агротадбир эканлигидан далолатдир. 1995 йилги Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот институти Андижон филиали ва Андижон вилоят деҳқончилик-саноат уюшмасидан олинган маълумотларга кўра бу усулда ўстирилган ғўзанинг ҳосили назоратга нисбатан гектаридан 5—11 центнерга ортган.

Р. ИСАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалик вазирлиги деҳқончилик бош бошқармаси бошлиғи.
С. РАҲМОНҚУЛОВ,
ЎзПИТИ бош директори.

ЁНИЛҒИДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИЛАЯПТИМИ?

Халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари каби қишлоқ хўжалигида ҳам ёнилғи-энергетика ресурсларидан тежаб-тергаб фойдаланиш долзарб вазифалардан саналади. Мамлакатни иқтисодий ривожлантириш дастурларида мазкур масалага алоҳида эътибор берилаётганлиги, Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш комиссияси фаолият кўрсатаётганлиги ҳам фикримизнинг далилидир.

Хўш, юртимизда асосий тармоқ ҳисобланган қишлоқ хўжалигида бу борада аҳвол қандай? Ёнилғи-энергетика воситаларидан қай даражада фойдаланилмоқда? Республика баъзи вилоятлари ва Қишлоқ хўжалиги вазирлиги тизимига кирувчи айрим бирлашмалардаги аҳвол таҳлил қилинганда манзара ойдинлашади. Масалан, Сурхондарё вилояти агросаноат уюшмаси ўтган йил бошидан ҳозирги кунгача бу масалани икки марта муҳокама қилган. Аммо бу иш жиддий таҳлил қилинмаган. Ҳар бир хўжалик ва туманлардаги аҳволга муносиб баҳо берилмаган. Амалга оширилган ишларни батафсил таҳлил қилиб, уюшма ҳузуридаги ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш комиссиясининг иши қониқарли эмас, деган хулосага келдик.

Жорий йилнинг ярим йиллигида 407 насос электр билан ишлашга ўтказилиши лозим эди. Лекин бу борадаги топшириқ атиги 4,4 фоизга бажарилди. Бандихон, Бойсун, Музрабод туманлари хўжаликларида жорий йилда бирорта ҳам насос электр билан ишлашга ўтказилмаган. Юқорида кўрсатилган топшириқларни ўз вақтида бажармаслик, ёнилғи маҳсулотларидан хўжасизларча фойдаланиш оқибатида у белгиланганидан анча кўп сарфланмоқда. Мисол учун шу йилнинг беш ойи мобайнида Музрабод туманида белгиланган фондга нисбатан минг тоннадан ортиқ, Шеробод туманида эса 600 тоннадан кўп дизель ёнилғиси олинган. Бундай аҳвол бензиндан фойдаланишда ҳам юз берган.

Нега шундай бўлмоқда? Нима учун меъёрдан ортиқча маҳсулот сарфланмоқда, деган савол туғилади. Баъзи бир иш жараёнларини таққослаб кўрсак масала ойдинлашади. Ўтган йилги Жарқўрғон тумани хўжаликларидаги чигит экиш мавсумини олиб кўрайлик. Бир гектар ерга қайта уруғлик қадашни ҳам қўшиб ҳисоблайдиган бўлсак 370 килограмм ёнилғи сарфланиши лозим. Лекин бу кўрсаткич 470 килограммни ташкил қилган. Термиз туманидаги «Намуна» жамоа хўжалигида 2512 литр, «Дўстлик» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасида 6312 литр ёнилғи меъёрга нисбатан ортиқча сарфланган. Мазкур хўжаликларнинг нефть омборлари талабга жавоб бермайди.

Бундай аҳволни электр энергиясидан фойдаланишда ҳам кўриш мумкин. Жорий йилнинг биринчи чорагида Жарқўрғон тумани хўжаликларида 285 минг киловат-соат, Бойсун туманида 186 минг киловат-соат энергия ортиқча сарфланди.

Бухоро вилояти хўжаликларида ёнилғи исрофгарчилигига йўл қўймаслик, электр энергиясидан оқилона фойдаланиш борасида маълум ишлар амалга оширилди. Вилоят агросаноат уюшмаси раҳбарлигида ижобий ўзгаришларга эришиш учун ҳаракат қилинмоқда. Лекин бу ерда ҳам муайян камчиликлар бор. Масалан, жорий йилнинг беш ойи мобайнида ажратилган фондга нисбатан 1078 тонна ортиқча дизель ёнилғиси олинган. Хўжаликлар томонидан олинган дизель мойи дизель ёнилғисига нисбатан бир фоизни ташкил қилади. Бундай аҳволда табиийки, техникадан самарали фойдаланиш бирмунча мураккаблашади.

Ромитан тумани шу йилнинг беш ойи мобайнида 543 тонна, Вобкент тумани эса 288 тонна фондга нисбатан ортиқча дизель ёнилғиси олган. Кўпгина хўжаликларда ҳам бу борадаги аҳвол яхши эмас. Баъзи раҳбарлар, мутахассислар, айниқса, масалага мутасадди бўлган кишилар ўз зиммаларидаги масъулиятни тўла тушуниб етмаяптилар. Ромитан туманидаги «Халқобод», «Ромитан», Вобкент туманидаги Ал-Бухорий жамоа хўжаликларида ишлаб чиқариш ва маданий оқартув ишлари учун электр энергиясидан фойдаланишда хўжасизликка йўл қўйилмоқда. Ҳар бир истеъмолчи учун сарфланадиган энергия лимитланмаган, газ ўлчагичлари ўрнатишга аҳамият берилмаяпти, нефть омборларидаги идишлар, ускуналар ва жиҳозлардан фойдаланиш қоидалари бузилмоқда.

Ёнилғининг ортиқча сарфланиши етиштирилаётган маҳсулот таннархининг қимматлашувига олиб келмоқда. Ромитан туманидаги «Халқобод» жамоа хўжалигида 380 гектар ғаллага сарфланган харажатларнинг 23 фоизини ёқилғи-мойлаш маҳсулотлари ташкил қилади. Демак, Ҳар бир гектар майдонга меъёрдаги 157,3 килограмм ўрнига 220 килограмм ёнилғи сарфланган.

«Қоракўл» республика ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам бу борадаги ишлар қониқарли эмас. Ишни назорат қилиш учун тузилган комиссиянинг фаолиятида талай нуқсонлар бор. Унинг йиғилишлари мунтазам ўтказилмайди, қуйи ташкилотларни тафтиш қилиш етарли даражада олиб борилмайди. Бўрдоқичилик хўжаликларида ёнилғи-мойлаш маҳсулотларига бўлган талаб ўрганилмаган. Конимех туманидаги Ҳамид Олимжон номли хўжаликда ўтган йили ҳайдовчилар томонидан ортиқча ёнилғи сарфланган. Лекин зарар ҳозиргача айбдорлардан ундириб олинмаган. Хўжаликдаги нефть омборининг техник аҳволи, ёнғинга қарши жиҳозлари фойдаланишга яроқли эмас.

«Узпаррандасаноат» республика ишлаб чиқариш бирлашмасида бу борада талай ижобий ишлар амалга оширилаётганлигини кўриш мумкин. Ўтган йил бошидан то ҳозиргача мазкур масала бу ерда олти марта муҳокама этилган. Вазифанинг долзарблиги тушуниб етилганлиги сабабли бирлашмада энергетика ресурсларидан фойдаланишда тажриба тўпланган. «Бухоропарранда» ҳиссадорлик жамиятида шу йилнинг беш ойи кўрсаткичлари ўтган йилнинг шу даври билан таққосланганда газ сарфи 46 фоизга камайганлигини кўриш мумкин. Ютуқлар билан бирга камчилик ҳам мавжуд. «Чимион», Ш. Рашидов номли ҳиссадорлик жамиятларида газдан фойдаланишда камчиликларга йўл қўйилаётганлигини, Шеробод туманидаги бройлер ҳиссадорлик жамияти нефть омборида ўт ўчириш жиҳозлари етишмаслигини, «Ўртачирчиқпарранда» ҳиссадорлик жамиятида 6483 литр мой бошқа мақсадларда ишлатилганлигини, 7482 литр сифатсиз бензин олинганлигини кўриш мумкин.

Вазирлар Маҳкамасининг ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш комиссияси шу йил май ойида ўтказган текширишда Қишлоқ хўжалиги вазирлиги тизимида айрим камчилик ва нуқсонларга йўл қўйилаётганлигини аниқлади. Бунинг олдини олиш, ёнилғи-энергетика ресурсларидан оқилона фойдаланиш юзасидан таклифлар киритилди.

Сувдан оқилона фойдаланиш, суғоришни тўғри ташкил қилиш, уни меъёрида олиш шу куннинг долзарб масалаларидан ҳисобланади. Лекин жойларда эҳтиёжга яраша сув олинаяптими? Республикамизнинг йирик вилоятларидан бири бўлган Қашқадарёдаги аҳвол билан танишадиган бўлсак, ташвишли ҳол вужудга келганлигини кўриш мумкин. Суғориш мавсуми бошлангандан бери бирор марта ҳам меъёр даражасида сув олингани йўқ. Шу билан бирга сув таъминоти ва у билан боғлиқ бошқа масалаларда ҳам камчилик ва муаммолар мавжуд. Бунинг биринчи айбдорлари вилоятдаги ва Қишлоқ хўжалиги вазирлигидаги баъзи кишилардир. Улар тармоқдаги ҳақиқий аҳволни тўла билмаслиги, таклифлар билан юқори идораларга чиқмаётганлиги туфайли шундай аҳвол рўй бермоқда. Куни кеча республика Қишлоқ хўжалиги вазирлигида бўлиб ўтган ҳайъат йиғилишида юқорида таъкидланган масалалар ва бошқа шу куннинг долзарб вазифалари муҳокама қилинди. Сўзга чиққан нотиқлар кун тартибига қўйилган масалалар бўйича муаммоларни ҳал этиш, аҳволни яхшилаш юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Муҳокама қилинган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди. Ҳайъат мажлисини республика қишлоқ хўжалиги вазири М. Жуманиёзов олиб борди.

Ҳ. КАРИМОВ

МАҲСУЛДОРЛИК ОШИБ, ДАРОМАД КЎПАЙМОҚДА

Туб иқтисодий ислоҳотларни ўтказишдан мақсад, мулкни эгалари қўлига топшириб, уни кўпайишига имконият яратишдир. Бозор муносабатларига ўтиш даври шундай жиддий синовки, у тадбиркорликка даъвогарларни икки гуруҳга ажратади. Ҳақиқий ишбилармон нималарга қодир эканини кўрсатади. Бундай мулкдорлар бирни икки қилишни билади, ўзига ҳам, элига ҳам наф келтиради.

Ҳақиқатан ҳам шу пайтгача «тадбиркор дегани менман» дегувчи кўп эди. Гўё фермани сотиб олиб, хусусийлаштирса бас, даромад оқиб келаверади, деб тушунарди баъзилар. Шундайлар икки-уч йилдаёқ фермани янада хароб ҳолга келтириб «ўйиндан» чиқди. Ачинарлиси, бундан нафақат ўзи, бошқалар ҳам зарар кўрди.

Биз яқинда бўлган фермада вазият тамомила ўзгача. Барча соҳа ўнгланиш томонга ўзгарган.

Бир йилгина муқаддам ушбу қорамолчилик фермаси туманда энг қолоқлардан эди. Моллар бош сонидан барака кетган, маҳсулдорлик ниҳоятда паст эди. Бўка туманидаги Йўлдош Ҳожиматов номли хўжалик раҳбарлари олдида бир савол кўндаланг бўлди: хўш, нима қилиш керак? Йўли битта, фермани кимошди савдосига қўйиш. Чорвани эгасига топшириб мол туёқ сонини сақлаб қолиш.

Бултур 20 июнь куни хўжаликда аукцион уюштирилди. Унга таниқли тадбиркорлар таклиф этилди. Қизиқарли рақобатдан сўнг ферма мол-ҳоли, бинолари билан 8 миллион 160 минг сўмга шу ерлик Баҳром Йўлдошевга сотилди.

Ўшанда қорамоллар бош сони 308 бош бўлиб, 136 боши сигирлар эди. 21 бош йилқи бор эди. Маҳсулдорлик билан мақтаниб бўлмасди. 1995 йилнинг салкам олти ойи мобайнида ҳар бир сигирдан атиги 450 килограммдан сут соғиб олинганди, холос. Кунлик кўрсаткич 4-4,5 килограммдан ошмасди. Олинган бузоқ бор-йўғи 46 бош эди.

«Иззат-Бўстон» фирмаси ташкил этилгач, Б. Йўлдошев озуқага эътиборни кучайтирди. Чунки бусиз тармоқни ривожлантириб бўлмаслигини яхши тушунарди. 158 гектар ердан оқилона фойдаланилди. Қишловга мўл ва сифатли озуқа жамғарилди. Наслчилик ишлари тубдан яхшиланди, зотдор жониворларни кўпайтириш асосий вазифалардан бири қилиб белгиланди.

Баъзи мутахассис ва чорвадор-

Мулк эгасини топгач

лар ҳанузгача эски қолипда фикрлашиб, «тармоқдан фойда йўқ» деб ҳисоблашади. Аммо нега йўқ деб чуқур мулоҳаза қилишмайди. Ўзингиз ўйланг: кунига бир сигирга ўн килограмм озуқа бирлиги берилди. Яъни берилдими, берилди қабилида. Унинг хушхўрлиги, сифатига эътибор унутилади. Емишнинг ярми нишхўрдга чиқади, уни қайтиб мол емайди. Сифатсиз емишни еган сигирдан тўрт килограмм сут олинади. Мана, икки ёқлама ортқича сарф-харажат. Қандай қилиб мол семирсин, сути кўпайсин, фойда кўрсин?

Унинг устига топширилган оқликнинг ёғлилик даражаси паст бўлади, озғин сигирдан туғилган бузоқлар нимжон ўсади. Айримлари бир ёшга тўлмай мажбуран сўйилади. Кейин ортга кетиш сабабларини таҳлил этмай, чорва зарарга ишлайди деган ёрлиқ ёпиштирилади. Шуни унутмаслик даркор, чорвадан фойда бўлмаганда, аҳоли шахсий молхонасида тўрт-беш бошдан қорамол, 10-15 бош қўй сақламас эди. Ваҳоланки, хонадонларда боқилаётган молларнинг аксарияти жайдари. Лекин эганига яраша маҳсулотини қайтаради.

Тармоқ сердаромад соҳа эканини Баҳром Йўлдошев ҳам амалда исботлади. Тўйимли озуқа бериб, маҳсулдорлик кўтарилишига эришди. Айни кунларда ҳар бош сигирдан ўн килограммдан маҳсулот олинаяпти. Ёғлилик даражаси юқори. Бир сигир ҳисобидан 4 килограмм эмас, 10 килограмм сутнинг пули тушаяпти.

Иккинчидан, қорамоллар бош сони кўпайди. Бузоқ олиш кескин ошди. Шунингдек, йилқилар бош сони бир йилда 41 тага етди. Излаган имконият топади, деганлари шу-да!

— Шу йилнинг май ойигача 2 миллион 800 минг сўмлик қарздан қутулдик, — дейди «Иззат - Бўстон» фирмаси раҳбари Баҳром Йўлдошев. — Яқин ойларда қолган қарзни узиш ниятидамиз. Олаётган даромдимизга яраша фаолиятимизни кенгайтираяпмиз. Ўртача ойлик 1200-1300 сўмни ташкил этаяпти. Уни янада кўтариш имкониятлари бор.

Ишга астойдил киришган, албатта унинг уддасидан чиқарди. Буни бўкалик ёш тадбиркор Баҳром Йўлдошев амалда исботлади. Бундай пухта одамлар қўлига ўтган мулк кўпайса кўпаядики, асло камаймайди.

Равшан БОБОМУХАМЕДОВ.

«Агромаштаъмир» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида техникадан оқилона фойдаланиш, таъмир сифатини яхшилаш, қишлоқ хўжалик техникасини ишлаб чиқаришда фан ютуқларини жорий қилиш борасида бир қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Бунда корхонадаги таъмирчиларнинг ҳиссаси катта, албатта.

Суратда: тажрибали таъмирчи Иван Смирнов шогирди Нуриддин Мўминовга иш ўргатаяпти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ҚЎНҒИРТОҒ ЭТАКЛАРИДА

Қўнғиртоғ этакларидан саррин шамол эсади. Унинг эпкини дала-боғлар, экинзорлар оралаб, яна олисларга йўл олади. Ўнгирларга, тепаликларга бош уриб, ғўза пайкалларини мавжлантиради, сўнг ором топгандай, шаштидан тушади. Сайҳонликдан пастга қаралса, Қўнғиртоғ қишлоғи кўм-кўк водий янглиғ кўзга ташланади. Яшил дов-дарахтлар, катта-катта майдонни эгаллаган пахтазорлар, полиз пайкаллари ва бедазорлар, яшилликлар орасига ястанган уй-жойлар, олтиндек товланган буғдойзорлар қишлоққа ажиб манзара кашф этган.

Бундан ўн-ўн беш йиллар аввал бу ерлар бўм-бўш эди. Чорва моллари боқилган. Лалми буғдой экилган. Дарча қишлоғидан Дилбой Эшматов бошчилигида бир гуруҳ одамлар бу ерга келиши билан Қўнғиртоғ этаклари яшнаб кетди. Чайлалар тикилиб, янгидан ҳаёт бошланди. Дастлабки йили 70 гектар ер ўзлаштирилиб, маккажўхори, беда ва бошқа экинлар экилди. Катта меҳнат билан сув келтирилди. «Чорвадор» хўжалиги ҳисобидан ер берилди. Жамоанинг собиқ раҳбари, марҳум Даврон Баҳронов уларнинг ниятини тушунди.

Вақт ўтган сайин даштга кўчиб келувчилар сафи орта борди. Кўп ўтмай тоғ этагида катта қишлоқ бунёд бўлди. Улар ихтиёрига яна қўшимча ер берилди, ҳудуд кенгайди, 2,5 минг гектар ер экинзорларга айлантирилди. Йирик пахтачилик бўлими вужудга келди. Улар собиқ давлат хўжалиги билан (ҳозирги Қўнғиртоғ) ихтиёрида эди. Бўлимга ташаббускор, чўлқувар деҳқон Дилбой Эшматов кўп йиллар раҳбарлик қилди. Шу йиллар ичида Қўнғиртоғ қишлоғининг деҳқонлари давлатга тонна-тонна дон, пахта, чорвачилик маҳсулотлари етказиб берадилар.

Давр ўзгарди. Хўжаликни бошқаришнинг янги шакллари вужудга келди. Деҳқон (фермер) хўжаликлари пайдо бўлди. Давлат хўжаликлари жамоа хўжаликларига айлантирилди. Давр руҳини яхши англаган Дилбой Эшматов Косон туманида биринчилардан бўлиб деҳқон (фермер) хўжалигини ташкил этди. Пахтачилик бўлими ерлари деҳқонларга ижарага тақсимлаб берилди. Собиқ бўлимнинг кенг майдонлари ўнлаб пахтачилик ва дончилик жамоаларига бўлиниб кетди. Одамлар ер, мулк эгаси бўлдилар. Деҳқончиликда янги усул жорий қилинди. Ҳар галгидек бу ишларда ҳам Дилбой Эшматов бошқаларга бош-қош бўлди.

Умри меҳнатда ўтган, иши билан донг таратган Дилбой Эшматов ҳозир нафақада. Аммо уйда ўтиролмади. Ошна-оғайнилари, қариндош-уруғлари, ёру биродарларини бир пиёла чойга таклиф этди-да, яна деҳқончиликка фотиҳа олди. 125 гектар ер олиб, фермер хўжалиги ташкил этди. Унга «Илғор» деб ном қўйди. Мана тўрт йил бўлдики, ернинг 40 гектарига пахта, 60 гектарига ғалла, 4 гектарига полиз экинлари ва икки гектарига беда экиб, яхшигина ҳосил олаётир. Ўтган йили пахта майдонининг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил кўтариб, 110 ўрнига 135 тонна хом ашё етиштирди. Режадан ортиғини жамоада қолдириб, қолганини давлатга сотди, яхшигина даромад қилди. Полиз экинларидан олинган ҳосил ҳам чакки бўлмади. Тонналаб қовун-тарвуз, помидор ва бошқа маҳсулотларнинг шартномалардан ортиғи қўшни қишлоқларга сотилди.

«Илғор» деҳқон (фермер) хўжалигида бу йил ҳам ишлар ёмон эмас. Деҳқонлар шу кунгача ғўза қатор ораларига уч марта ишлов бердилар. Майдонларга экилган «Бухоро-6» пахта гуркираб ўсмоқда, эрта-индин гулга киради. Пахтакорлар ҳар гектар ғўзага 250-300 килограммдан минерал ўғит солдилар. Хуллас, парвариш жонлантириб юборилди. Ўсимлик қатор ораларида бегона ўт йўқ. Баравж ғўзалар кишининг кўзини яшнатади. Тракторчи Жомурод Нуриддинов қатор ораларини ишлашдан чарчамайди. Матлуба Авазова, Маҳбуба Эшматова, Моҳира Бегматова, Ҳасан Бойлиев, Боймурот Эшматов сингари дала заҳматкашлари бу йил ҳам мўл ҳосил учун курашни авж олдиришган. Улар пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириб, мамлакатимиз мустақиллигининг беш йиллигини муносиб кутиб олиш иштиёқидалар. Ҳозир хўжалик далаларида ғалла ўрим-йиғими қизғин давом этаяпти. Улар республикамизда ғалла мустақиллигини таъминлашдек улуғ ишга ўз улушларини қўшадилар ва бу йил ҳам ғалладан яхши натижаларга эришадилар.

Раҳимжон ШАРИПОВ,
«Қишлоқ ҳаёти»нинг жамоатчи мухбири.

Файзулла Хўжаев таваллудининг 100 йиллигига

ЮКСАК ФАЗИЛАТЛАР СОҲИБИ

Ватанимизнинг содиқ фарзанди, эл-юрт, халқ учун катта савобли ишларни қилган йирик давлат арбоби Файзулла Хўжаев таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш ҳақидаги ҳукуматимизнинг қарори, кўп миллионли мамлакатимиз жамоатчилигининг дилидаги гап бўлди. Президентимиз Ислом Каримов имзолаган мазкур ҳужжат оташин ватанпарвар юртдошимизнинг хизматларига муносиб баҳодир.

Файзулла Хўжаев 1896 йил 31 июнда Бухорода таваллуд топди. Отаси Убайдуллахўжа Қосимхўжаев Бухоронинг бой-бадавлат ва илмли кишиси эди. У қоракўл тери билан савдо қиларди. Онаси Райҳон Саидмурод қизи ўз даврининг ўқимишли ва болажон аёлларидан бўлган. Ўта зеҳнли Файзулла Бухородаги аввал хусусий мактабда, кейин мадрасада икки йил ўқиб саводхон бўлди. Қуръони каримни ўрганди. Ҳадиси шарифни ёдлади. 1907 йилда отаси билан Москвага бориб хусусий мактабда 5 йил таълим олиб, дунёвий илм билан кенг танишди. Меҳрибон ва ақлли ота Убайдуллахўжа қобилиятли ўғлининг билимини ошириш бобида ҳеч нарсани аямади. Илғор мамлакатлар ҳаёти билан танишган, одамларни яшаш шароитини кўрган, уларнинг аҳволи билан Бухоро халқи турмушини таққослаш ёш Файзуллага қаттиқ таъсир қилди. Қолоқлик, қашшоқлик Файзулла Хўжаевнинг қалбини ларзага солди. Бундай ноҳақликлардан қутулиш йўлларини излади. 1913—1916 йилларда жадидлар ҳаракати фаолларидан бўлди.

1917 йилда ёш бухороликлар партиясининг Марказий Комитетига қабул қилиниб, кейинчалик партиянинг раиси қилиб сайланди. Айни вақтда Ёш бухороликлар революцион комитетига раис бўлди. Билимдон ва ташкилотчи ёш Файзулла Хўжаевда демократияга интилиш кучли эди. Аҳолининг аҳволини яхшилаш ва маърифатли қилиш унинг диққат марказида бўлган. Солиқларнинг ниҳоятда оғирлиги, меҳнаткашларнинг, мислсиз жабрланишига тоқат қила олмади. Шунинг учун амирликни ағдариб ташлаб, демократик давлат тузиш тарафдори бўлиб чиқди. 1913—1920 йилларда Москвада эмиграцияда бўлиб, кейинчалик Тошкентга қайтиб келиб «Инқилобий ёш бухороликлар партиясининг Туркистон Марказий бюроси»ни ташкил этди. 1920 йили 15 апрелда Файзулла Хўжаев таҳрири ва раҳбарлигида «Учқун» газетасининг биринчи сони босилди. Сентябрь инқилобигача «Учқун»нинг 6 та сони чиқди. У Тошкентда босилиб махфий равишда Бухорода тарқатиларди. Файзулла Хўжаев нафақат газетанинг раҳбари, балки унда ўткир, долзарб масалаларни кўтарган мақолалари билан қатнашди. Унинг «Учқун»да «Шу куннинг вазифалари», «Ҳақиқат енгади» ва шунга ўхшаган кўплаб мақолалари эълон қилинган. Ушбу ҳолат Файзулла Хўжаевнинг ўткир, истеъдодли публицист эканлигини билдиради. Файзулла Хўжаев 24 ёшда Бухоро республикаси Халқ Комиссарлар Советининг раиси, ташқи ишлар комиссари, ҳарбий комиссар лавозимларида ишлаган.

1925 йилда Ўзбекистон Халқ Комиссарлари Советининг раиси бўлди. Мазкур лавозимда Файзулла Хўжаевнинг кенг қамровли истеъдоди тўлалигича намоён бўлди. У ўта ғайратлилиги, фикрларининг ўткирлиги билан ажралиб турарди. Ўзбекистоннинг иқтисодини ривожлантиришда Файзулла Хўжаевнинг иқтидори тўла намоён бўлди. Ўзбекистоннинг 20—30 йиллардаги ҳар бир ютуғида Файзулла Хўжаевнинг хизмати бор. У она-юртга қилган ҳалол меҳнати туфайли омма ўртасида катта обрў-эътибор топди. Ер-сув ислоҳоти даврида ўзининг чинакам халқпарвар эканлигини намоён қилди. Файзулла Хўжаев ўта маданиятли, замонавий Оврўпо маданияти, маҳаллий урф-одатларни омухта қила олган йирик шахс эди. Янгиликни тезда илғаб оларди. Мамлакатни тараққий этишини жуда хоҳларди. Ҳукумат бошлиғи сифатида кўп савобли ишларнинг бошида турди. Ёшларни чет элларда ўқитишга зўр эътибор қаратди. Саводсизликни тугатиш, олий ўқув юртлари ва техникумларнинг кўпайиши ул зотнинг доимо эътиборида бўлди. Фан, маданият, санъатни ривожлантириш доимо диққат марказида эди. У энг аввало, одамларга ўта меҳрибон ва қўли очиқ бўлган. Ватандошларининг эслашича, ундан нажот излаб келганлар доимо мақсадларига етганлар. Одамларни қабул қилишдан чарчамаган, уларнинг юмушини битказишда ниҳоятда сезгирлик қилган. Эл орасида кўп бўлган, кўп муаммоларни жойида ҳал қилган. Ҳаттоки, унинг сафдошларидан Сулаймон Азимовнинг эслашича, ёрдамчисининг сумкасида пул бўлиб, бева-бечораларга, ночор қолганларга тарқатишни йўл-йўлакай ҳал қилар экан. Ундаги одамгарчилик, қариндошларни эслашича Райҳонбибидан ўтган. Райҳонбиби оқ-қорани таниган, комила, мўмин-мусулмон бўлганлиги учун ўғлига доимо одамларга меҳрибон бўлишликни таъкидлар эди.

Ўзининг бутун қобилиятини, билимини халқига, Ватанига бахшида этди. Бироқ Файзулла Хўжаев бутун вужуди билан ишонган, унга жон-дили билан хизмат қилган жамият унга хиёнат қилди. Пок номи қасддан қораланди, «Халқ душмани» тамғаси босилиб, ноҳақлик қилинди. Эндигина қирқ баҳорни қаршилаган қирчиллама ёшида қурбон бўлди. Миллатнинг сайқали ҳисобланган жасур ўғлон бўҳтон -тўҳмат балосига гирифтор бўлди. Ҳаётнинг бундай шафқатсизлиги миллионлаб қалбларни ларзага солди. Одамларда қўрқув, эртанги кунга ташвиш билан қараш ҳиссиётини уйғотди. Ота болага, бола онага ишонмайдиган талатўпларни келтириб чиқарди. Одамлар ҳадиксираб қолдилар. Қўрқув, ваҳима халқни маънавий эзди. Тарихимиздаги ана шундай жирканч ҳолатларни эсласак, беихтиёр мустақиллигимизга тасаннолар айтасан. Бағринг тўлиб, кайфинг чоғ бўлиб, яратганга минг қатла шукр қиласан, Файзулла Хўжаев халқи учун, Ватани учун жуда кўп ишлар қилди. Бизларга ундан жуда катта тарихий ва маданий, илмий мерос қолди. Ўттиздан ортиқ китоб ва рисолалар унинг қаламига мансубдир. Унинг уч томлик танланган асарлари рус ва ўзбек тилларида чоп этилган. Ватанпарвар инсон, давлат арбоби, жонкуяр раҳбар, юксак фазилатлар соҳиби Файзулла Хўжаевнинг элига, юртига фидойилиги халқимиз қалбида абадий яшайди.

Мусоқул УСМОНОВ,
профессор.

Инсон учун ҳаётда фарзандлар камолини кўришдан ортиқ бахт йўқ. Негаки, бахтнинг калити оилада. Рўзғорида бахтиёр бўлмаган одам шунинг учун ҳам ҳеч қачон толеи баркамол бўлмайди. Ҳожимурод ота Баҳодиров эса саодатманд оила соҳиби. Отахон Зангиота районидаги «Қумариқ» маҳалласида 10 фарзанду 25 нафарга яқин невара-чеваралар ардоғида қарилик гаштини сураяпти. 73 баҳорни қаршилаган отахон ҳали ҳам тиниб-тинчимайди, ҳамиша яхши ниятлар билан яшайди, меҳнат қилади.

СУРАТДА: Ҳожимурод ота неваралари даврасида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК

Қадимги Миср, Юнонистон... Кишилик жамиятининг кўҳна тарихи китобидаги биринчи саҳифаларни ва ёзувларни Ўрта Ер денгизи соҳилида жойлашган ана шу давлатлар бошлаб берганлар. Миср эҳромлари, фиръавнларнинг сирли иншоотлари кимни ҳайратга солмаган, кимни мафтун қилмаган дейсиз? Бу мамлакатларнинг таърифини, антик адабиёти ва мифологиясини ўқиган ҳар бир кимса дилида мисрликларга бир умр ҳурмат туяди. Миср ва Ўзбекистон ўртасидаги масофа узоқ бўлса ҳам илгарилари борди-келди алоқалари мавжуд бўлган. Ўзбекистон мустақилликка эришгач, халқларимизнинг бир-бирига интилиши сари янги амалий одимлар қўйилди. Ана шундай муҳим қадамлардан бири 28 июнь куни содир бўлди. Шу куни Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси халқаро маркази биносида «Миср истеъмол моллари» кўргазмаси очилди. Бу маросимда халқимизнинг кекса, ўрта яшар ва навқирон — уч авлод вакилларини учратдик. Нуроний кексаларнинг, ёшларнинг кўплиги, уларнинг чеҳрасидаги табассум, самимият ўзбекистонликларни Миср халқи турмушига, бугунги кўргазмага қизиқишининг ниҳоятда зўрлигидан далолат берарди.

Маросим очилгунга қадар бу ердаги айрим иштирокчилар билан [illegible] суҳбат [illegible] ев, — [illegible] ми: — [illegible] сомл[illegible] мойи[illegible] лда [illegible] рўзғ[illegible] ажаб[illegible] иқтисодиёти ҳаттоки биноларнинг бекор, бўш туришига йўл қўймайди. Қолаверса, мисрлик усталар ясаган ишлаб чиқарган буюмлар санъат асаридек нафис, мафтункор. Бунга ҳозир ўзингиз гувоҳ бўласиз. Мисрликлар ясаган ўриндиқ ва диванларда бир соат ўтириб ором олсангиз, бир кун ҳузур қилиб дам олган кишидек ўзингизни бардам, хушвақт ҳис этасиз. Мен мисрга икки марта сафар қилганман. Биз улардан кўп нарсаларни ўргансак жоиз. Халқларимизни тижорат қайтадан таништириб, дўстлаштирмоқда...

Елена Хикматуллина — «Илғор» фирмаси бошқарувининг раиси: — Бизнинг фирмамиз вакиллари Мисрда бир ҳафта давомида бўлиб, «ЮНИ мебель» фирмаси ходимлари билан обдон танишиб дўстлашдилар. У ерда биз савдо маркази очишга келишиб олдик. Бугун Ўзбекистонга ташриф буюрган «ЮНИ мебель» фирмаси ишлаб чиқарган мебеллар жаҳон стандарти талаблари даражасида. Улар уюштирган бугунги кўргазма «Илғор» фирмаси ходимлари ташаббуси билан бўлиб ўтаяпти. Биз Мисрда ўз маҳсулотларимизга бозор излаган каби улар ҳам ўз навбатида Тошкентдан ўз маҳсулотларига харидор топиш ниятидалар. Тижоратнинг қоидаси шунақа, кимнинг маҳсулоти бежирим, чидамли бўлса, омад ўшанга кулиб боқади.

Ниҳоят, «Миср истеъмол моллари» кўргазмаси очиқ деб эълон қилинди. Тумонот одамлар йиғилган бу маросимда Миср Араб Республикасининг Ўзбекистондаги мувaққат ишлар вакили Муҳаммад Абдулғани нутқ сўзлади. У муҳтарам зотнинг маърузасини таржимон Абдулходий Юсупов ўзбек тилида бурро талаффузда такрорлаб борди. Абдулғани жаноблари мустақил Ўзбекистон ва Миср халқлари ўртасидаги азалий яқинлик алоқаларига тўхталди. Мустақиллик шарофати билан икки халқ ўртасидаги иқтисодий, маданий алоқалар янги босқичда гуркираб ривожланажаги, 28 июнь эса унутилмас сана бўлиб қолишига ишонч билдирди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Мираброр Усмонов жавоб нутқида кўргазмани ташкил этган кишиларга миннатдорчилик билдирди. Кўргазманинг аҳамияти ҳақида гапирар экан, у Миср Араб Республикаси ва Ўзбекистон ҳамкорлик алоқаларининг ғилдираги ҳаракатга келди, энди унинг қамрови кенгайиб боравераdi. Дўстлик шубҳасиз қишлоқ хўжалигини юксалтиришга ҳам ижобий омиллар бахш этади. Мисрлик ишбилармонлар ва сармоядорларнинг бу соҳага ҳам иштироки таъминланади, деди у. «ЮНИ мебель» фирмаси вакиллари ҳам сўз олиб ўзларига билдирилган иззат-ҳурмат ва қулайлик учун тошкентликларга миннатдорчилик изҳор этдилар.

Сўнгра кўргазмага ташриф буюрганлар залга қўйилган миср истеъмол буюмлари, нафис хушбичим мебелларни мириқиб томоша қилдилар. Мисрда нашр этилган альбомларни кўздан кечирдилар, эсдалик учун олдилар. Меҳмонлар бу ерга қўйилган Мисрда тайёрланган ширинликларни, лаззатли ичимликларни татиб кўрдилар. Мевалардан истеъмол қилишди. Телевизорда намойиш этилган Миср халқи турмушига бағишланган видеофильмларни кўрдилар, концертлар, қўшиқлар тингладилар. Кўргазманинг очилиш маросими иштирокчилари учун ўзига хос байрам сайли бўлиб хизмат қилди. Маросимдан қайтар эканмиз, мисрлик ишбилармонларнинг савдо, тижорат кишиларни яқинлаштиради, ўзаро дўстлаштиради, дўстлик, олди-сотди бор жойда барака аримайди деган сўзларини эсладик.

Б. ҚАҲҲОРОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ТУЗНИНГ МИНГ БИР ХОСИЯТИ

Сутга бир чимдим туз ташласангиз, анчагача ачимайди.

* * *

Сабзавотларни тузли сув билан қайнатсангиз фойдали моддалар сақланиб қолади.

* * *

Ун ва бошқа маҳсулотларга мита тушмасин десангиз, аввало, қоп ҳамда халталарни жуда шўр сувда йигирма минут қайнатиб олинг.

* * *

Қозоннинг таги куйган бўлса, унги бироз совуқ намакоб солиб, 2—3 соатдан кейин ювиб ташласангиз, тезда тозаланади.

* * *

Нонни сопол ёки шиша идишнинг тагида бир қисим туз солиб асрасангиз моғорламайди.

* * *

Лимон тез сўлиб қолмасин десангиз, тагида бир қатлам туз сепилган банкада сақланг.

* * *

Дарахтларни ҳашаротлардан тозалаш учун эрта баҳордан тузли сув пуркаng (1 челак сувга 1 килограмм туз).

* * *

Пичоғингиз ўтмаслашиб қолса, бир соат тузлик сувга солиб қўйинг.

* * *

Агар ўтин нам бўлиб, яхши ёнмаса, бир қисм туз ташласангиз, яхши алангаланади.

* * *

Ёғ сачрамасин десангиз, қовураётганда бир чимдим туз ташланг.

* * *

Грелкадаги сувга бир чой қошиқ туз қўшиб юборсангиз узоқ вақт совимайди.

* * *

Қўлдан, пичоқ ва ошхона анжомларидан балиқ, пиёз ва саримсоқ ҳидини кетказиш учун, тузли сув билан ювиш керак.

* * *

Рангли матолар ювилганда униқиб кетмасин десангиз, тузли сувда 5-10 минут ивитиб қўйинг (3 литр сувга 2 ош қошиқ туз).

* * *

Жуда ифлос бўлиб кетган дарпардаларни тузли сувда бироз ивитиб қўйсангиз, кири тез кетади, ранги ҳам ўзгармайди.

* * *

Пол бўялганда нохуш ҳидни йўқотиш учун хонанинг икки-уч бурчагига туз тўлдирилган идишларни қўйинг.

ТЎРТ БУЙРАКЛИ АЁЛ

Киевлик жарроҳлар маҳаллий клиникада Е. А. исмли аёлнинг жонига теккан учинчи ва тўртинчи буйрагини олиб ташлашни маъқул кўришди. Геннисснинг рекордлар китобига киришдек бахтни соҳибасига насиб этган буйраклари афсуски уни ҳаётини хавф остида қолдирди. Негаки инсондаги ортиқча аъзо унинг саломатлигини мустаҳкамлашга эмас, балки аксинча таъсир этаркан.

Бемор аёлнинг эътироф этишича унда иккита ўрнида учта буйрак борлигини мутахассис врачлар ўсмирлик давридаёқ аниқлашган. Аммо орадан ўттиз йил ўтгандан кейин докторлар унда тўртинчи буйрак борлигини далиллар орқали айтиб беришганда нафақат бемор, балки дунёдаги мана-ман деган мутахассис олимлар ҳам ҳайрон қолишган.

Бир туманда икки нохуш манзара

БОШЛАНДИЮ ТАШЛАНДИ

Мактаб деганда энг аввало, она, Ватан, нон, сув деган сўзларни ўргатган зиё маскани кўз олдимизда гавдаланади. Олиму ёзувчи, учувчию қурувчи ҳам энг аввало, ана шу зиё масканида таълим-тарбия олади.

Юқори Чирчиқ туманининг Қорақалпоқ овулидаги 4-ўрта мактабда меҳнаткашларнинг 460 нафарга яқин ўғил-қизлари таълим-тарбия олади. Бу мактаб бор-йўғи 300 ўринга мўлжалланган. Шу боис ўқувчиларга қийин шароитда дарс ўтилади.

— Бизнинг Қорақалпоқ овулида биринчи мактаб 1932 йилнинг сентябрь куни очилган эди, — дейди уруш ва меҳнат фахрийси Малик Олилов. — Ўшанда бизга Тоғаймурод Сулаймонов, Айтбой Бойрқулов, Мамажунус Утекулов сингари ажойиб ўқитувчилар таълим-тарбия беришганди. Орадан йиллар ўтди. Эски мактаб бузиб ташланди. Унинг ёнидан эса икки қаватли, бир корпусли мактаб қурилди. Ҳозирги кунда бу мактабда 34 нафар тажрибали муаллимлар ёш авлодга билим беришмоқда. Афсуски, мактабда ҳам бор йўғи 9 та тор ва кўримсиз синф хоналари бор. Унда 18 та синф икки сменада ўқишади. — Мактабга қўшимча яна бир бино, спорт зали, ошхона мажлислар зали, кутубхона, ҳарбий машғулот ўтказадиган хона қуриб беришларини сўраб «Политотдел» ҳиссадорлик жамияти раҳбарларига ва туман ҳокимлигига ёзма ва оғзаки равишда мурожаат қилганимиздан кейин 1992 йилнинг 6 февралида «Политотдел» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви томонидан бир гектар ер ажратилиб, мактаб қурилиши бошлаб юборилди, — дейди мактаб директори Абдуқаҳҳор Ажибоев. — Роса қувонган эдик. Афсус, орадан кўп ўтмай қурувчилар ишни чала-чулпа қилишиб кўздан ғойиб бўлишди. Мана орадан тўрт йил ўтса-да, қурувчилардан ҳамон дарак йўқ.

Ҳозирги кунда мактабда синф хоналари ва ўтирадиган стул ва столлар етишмайди. Ўқув қуроллари ҳақида-ку айтмаса ҳам бўлади. Мактабда ўқувчиларнинг спорт билан шуғулланишлари учун зал йўқ. Ваҳоланки, яқинда мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг республикамизда спортни ривожлантириш ҳақидаги фармони эълон қилинди. Ҳозир ҳамма жойда жисмоний тарбияга эътибор ортган. Бу мактабда спорт аҳволи туман мутасаддиларини хаёлидан ҳам кўтарилган.

— Мактабимизда мусиқа, тасвирий санъат, ўймакорлик ва дурадгорлик сингари тўгараклар бор — дейди мактабнинг меҳнат таълим ўқитувчиси Абдували Тоғайев. — Лекин улар фақат номигагина мавжуд. Негаки, машғулотларни олиб бориш учун хоналар етишмайди. Тўрт йил илгари бошланган қўшимча бино, ошхона, спорт зали қурилишлари бошланди-ю ташланди.

Мактабнинг ёнгинасидаги Марказий йўл четидан газ қувури ўтган. Афсуски, зангори оловни мактабга ўтказишга жамоа хўжалиги раҳбарларининг ёрдами тегмаяпти. Агар табиий газ уланса, синф хоналари қишда исиб ўқувчилар учун бироз шарт-шароит яратилган бўларди.

Мактабда Тулап Дуйсетов, Пардабой Матмирзаев, Шакарбек Турдиматов, Тоштемир Туйчиев, Гулзайнаб Дуйсетова, Ҳадича Хўжакелдиева, Мамлакат Содиқова сингари кўплаб ўз касбининг усталари ёш авлодга билим бермоқдалар. Уларга қанчалар тасаннолар айтсак, шунча оз.

Хуллас, мазкур зиё масканида шар-шароит йўқлигига қарамай, таълим-тарбия ишлари йўлга қўйилган. Тумандаги мутасадди раҳбарлар эса аҳволни кўра-била туриб, кўрмасликка олиб юришибди. Бир сўз билан айтганда, Юқори Чирчиқ туман 4-ўрта мактабдаги чала қолган қурилишлар қачон тугаб, ўқувчилар тор синф хоналарида эмас, ҳозирги замон талабидаги кенг ва ёруғ хоналарда қачон сабоқ тинглашади?

КАТТА ҚУЛФ ҚАЧОН ОЛИНАДИ?

Туғриси, собиқ Иттифоқ даврида асосан саноат шаҳарларига эътибор берилиб, қишлоқ аҳолисига моддий ва маиший хизмат кўрсатиш эътибордан четда қолганди. Юртбошимиз мустақилликка эришгач, бу борадаги аҳвол ўзгарди. Айниқса, Президентимизнинг саъи-ҳаракати, ҳаётбахш фармонлри ўз натижасини бермоқда. Эндиликда қишлоқ аҳолисининг турмуш маданиятини яхшилашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Юқори Чирчиқ туманидаги Кавардон қишлоғи табиатан сўлим жойлардан бири. Шу боис бу ерда кўплаб ёзувчи, олиму-шоирлар келишиб, ма[illegible] лар Николай Тихонов, Константин Симоновлар ҳам Кавардонга бир неча бор келишган. Чех ёзувчиси Юлиус Фучик ҳам туманга меҳмонга келганда қишлоққа ташриф буюриб, аҳоли билан мароқли суҳбат қурган.

Ҳа, Кавардон тарихий ва сўлим гўша. Одамлари меҳнаткаш ва саҳий. Бу ерда ўтган беш йил ичида туб ўзгаришлар юз берди. Бир вақтлар маиший соҳалар эътибордан четда эди. Эндиликда мақташга арзигулик ишлар амалга оширилмоқда. Ҳозир 300 ўринли клуб, сартарошхона, нон дўкони, оёқ кийимларни таъмирлаш устахонаси, кутубхона, шифохоналар аҳолига хизмат кўрсатмоқда. [illegible] қўйишди.

Талбиркор Хурсанд Исматов эса ўз уйида тегирмон очиб гуруч, буғдой ва маккажўхоридан ун тайёрлаётган бўлса, Эргаш Пайзибоев қаровсиз ётган тепаликни ўзлаштириб, катта тегирмон қурди. Тегирмонлар одамларнинг оғирини енгил қилмоқда. Ҳа, Кавардон қишлоғида бўлаётган туб ўзгаришларни кўриб қувонасан, киши. Аммо, бу ерда ечимини кутаётган муаммолар ҳам кўп. 1990 йил ҳаммом қурилиб ишга туширилган эди. Афсуски, у аҳолига бир оз хизмат кўрсатди. Уч йиллирки, эшигига катта қулф осиб қўйилган. Қишлоқда 5000 дан ошиқ аҳоли бўлса-да, меҳнаткашлар учун энг зарур бўлган ҳаммом қаровсиз ва ташландиқ ҳолда ётибди.

Аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш эса бир неча йиллирки, пайсалга солиниб келинмоқда. Яна бир ачинарли томони шундаки, кичик корхона ёки фабриканинг йўқлиги [illegible]

Латифжон МАНСУРОВ.

ҚИЗИҚ ОДАТ

Йигирма миллиондан ортиқ америкалик ичига сув тўлдирилган тўшакда ухлашар экан. Бу усул биндан йигирма саккиз йил аввал Калифорнияда қўлланилган. Шифокорларнинг айтишларига кўра, номи қайд этилган тўшакда дам олиш бели оғрийдиганларга аъло даво экан.

БЎШ ШИШАДАН УЙ

Японияда истиқомат қиладиган Какуиси Орибе турар жой масаласини ўзгача ҳал қилди. У 250 минг бўш шишадан ўзига беш хонали уй қуриб олган. Бу шишаларни йиғиб-тўплаш учун у ўн етти йил вақт сарфлаган.

Қидирбой ТЎЛАБОЕВ
тўплаган.

Мен енгилдим...

Б. ИСМОИЛОВ олган суратли лавҳа.

БУ ТУРФА ДУНЁ

Малайзия фуқароси 84 ёшли Аванг Саид исмли табиб умри давомида 80 марotaба уйланди. Унинг энг сўнгги хотини 39 ёшида бева қолган бир деҳқон аёлидир.

Саиднинг сўзига қараганда рафиқаларининг ҳаммаси ўз хоҳишлари билан унга турмушга чиққанлар. Саиднинг қирқ фарзанди бўлиб, набира ва эваралар сонини ўзи ҳам билмайди ва ҳаттоки кўпларини кўрмаган ҳам.

* * *

Энг кўп марта учтадан эгизак туққан аёл итальян Мoddeлина Гранатадир. 1839—1886 йиллар мобайнида яшаган бу аёл ўзининг 47 йиллик ҳаёти давомида 15 бор учтадан эгизак фарзанд кўрган.

* * *

Уни Тига Белас (Малайзия тилида 13 рақамини англатади) деб аталмиш бу шахс оилада 13-фарзанд бўлиб туғилгандир. Унинг олдинги ака-опалари яшамаган бўлиб, у туғилганда ота-онаси ушбу номни берган эканлар. Жаноб «Ўн уч» Малайзиянинг Кота Канабану шаҳрида истиқомат қилмоқда. У хурофотга берилмаган бўлишига қарамай «Ўн уч» рақамига кўпда ху ши йўқдир.

* * *

Камеруннинг намки қабиласи одатига кўра 18 ёшга тўлган ҳар бир ўспиринни эркаклар қаторига қўшиш маросими мавжуд. Ўн ҳафталик маросим даврида улар махсус синовдан ўтишлари керак. Синов шартларидан бири аёл кишининг кўзига мутлақо кўринмаслик бўлиб, ёш йигит ўз кулбаси шаклидаги уйчани олиб юриши ва аёлларга дуч келган чоғида шу кулбани бошига қўйиб маккор аёл кўзидан сақланиши шартдир.

Тўпловчи:
Шоилёс ШОҲАЙДАР ўғли.

УСКУНАЛАР СОТИБ ОЛИНГ

Тошкентдаги «Нико-нур» фирмасидан банк орқали пул ўтказиш йўли билан қуйидаги ускуналарни сотиб олсангиз қишлоқ хўжалик маҳсулотларини хўжаликнинг ўзида қайта ишлаш имкониятига эга бўлиб, даромадларингизни кўпайтирасиз:

— Хитойда тайёрланган ун тегирмони;

— мева-сабзавот қуритиш қурилмаларидан иборат мўъжаз цех ускуналари;

— сутни қайта ишлаш кичик цехи қурилмалари:

— сутнинг ёғлилик даражасини ўлчайдиган «Лактан-4» типидаги ускуна;

— нон пишириш шкафлари;

—ичимликларни шишага қуйиш, қопқоғини ёпиш ускунаси;

— «ШХ-1,60» типидаги совитгич шкафи.

Мурожаат учун телефонлар: 79-24-40, 79-18-30, 44-47-69.

Бош муҳаррир Неъмат ЕҚУБОВ

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЕЕВ, Сиддиқжон МУҲАММЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙЛАР: «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» [illegible]нинг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0365, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 3 4 6.